

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТЭД ТАВИХ ХЯНАЛТ, ХАРИУЦЛАГЫН ТОГТОЛЦООГ САЙЖРУУЛЖ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮР ӨГӨӨЖИЙГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА

**АУДИТЫН СЭДЭВ: “УЛСЫН ТӨСВИЙН 2023 ОНЫ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН**

АУДИТЫН КОД: ГНАГ-2024/18-ШТА-ГА

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг
дараах хаягаар авна уу.

**Гүйцэтгэл-нийцлийн аудитын газрын захирал,
тэргүүлэх аудитор Д.Энхболд**

Утас: 263755, цахим хаяг: enkhboldd@audit.gov.mn

Аудитын менежер Ю.Энхтуяа

Утас: 261805, цахим хаяг: enkhtuyayu@audit.gov.mn

Ахлах аудитор У.Оюунхүү

Утас: 261456, цахим хаяг: oyunkhuu@audit.gov.mn

Аудитор Ж.Оюунтуяа

Утас: 261456, цахим хаяг: oyuntuyaj@audit.gov.mn

Аудитор М.Доржмаа

Утас: 261456, цахим хаяг: dorjmaam@audit.gov.mn

Аудитор Б. Эрдэнэбаатар

Утас: 261456, цахим хаяг: erdenebaatarb@audit.gov.mn

Аудитор Д.Нямжаргал

Утас: 261456, цахим хаяг: Nyamjargald@audit.gov.mn

Аудитор Б.Идэрбалжинням

Утас: 261456, цахим хаяг: iderbaljinnyamb@audit.gov.mn

Аудитор Б.Уранчимэг

Утас: 261456, цахим хаяг: uranchimegb@audit.gov.mn

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ АУДИТОРЫН
ТУШААЛ

2024 оны 06 сарын 07 өдөр

Дугаар А/45

Улаанбаатар хот

Аудитын тайланг баталгаажуулах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэг, 29 дүгээр зүйлийн 29.1.9 дэх заалт, 29.3 дахь хэсэг, 33 дугаар зүйлийн 33.5 дахь хэсэг, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.10.2 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Монгол Улсын 2023 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан"-г нэгдүгээр, аудитаар тогтоосон төлбөрийн акт, хүргүүлсэн албан шаардлагыг хоёрдугаар хавсралтаар тус тус баталгаажуулсугай.

2. Аудитын тайланг Монгол Улсын Их Хурал, Засгийн газар, Сангийн яаманд тус тус хүргүүлэхийг Санхүү-нийцлийн аудитын газрын захирал, тэргүүлэх аудитор (Ц.Наранчимэг), Гүйцэтгэл-нийцлийн аудитын газрын захирал, тэргүүлэх аудитор (Д.Энхболд) нарт тус тус даалгасугай.

3. Аудитаар тогтоосон төлбөрийн акт, хүргүүлсэн албан шаардлага, өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж биелэлтийг 2024 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдрийн дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэхийг Монгол Улсын Ерөнхий сайд (Л.Оюун-Эрдэнэ), Сангийн сайд (Б.Жавхлан) нарт тус тус зөвлөсүгэй.

4. Аудитын тайланг Монгол Улсын Их Хурал болон холбогдох Байнгын хороодоор хэлэлцүүлэх, бэлтгэл ажлыг хангах, аудитын үр дүнд хяналт тавьж, хэрэгжилтийг тайлагнахыг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын орлогч (Я.Самбууням)-д үүрэг болгосугай.

Д.ЗАГДЖАВ

Z:\Tushaal\2024\IEA-In A Tushaali\0607 SNAG-2 Docx

0001010497

Аудитыг гүйцэтгэсэн:

Үндэсний
аудитын газрын
Гүйцэтгэл-
Нийцлийн
аудитын газар

Гүйцэтгэл-
Нийцлийн
аудитын газрын
захирал,
тэргүүлэх
аудитор

Д.Энхболд

Аудитын
менежер
Ю.Энхтуяа

Аудитын дүн,
дүгнэлт,
зөвлөмжтэй
холбоотой
асуудлаар нэмж
тодруулах,
асууж лавлах,
холбогдох
саналаа өгөхийг
хүсвэл 261456
дугаарын утас,
323266 дугаарын
факсаар
харилцана уу.

Аудитын
тайланг YAГ-ын
www.audit.mn
цахим хуудаснаас
үзнэ үү.

ХАЯГ:

Үндэсний
аудитын газар
Чингэлтэй дүүрэг,
Бага тойруу-3,
Засгийн газрын IV
байр
Улаанбаатар хот
15160

2024 оны 6
дугаар сар

АГУУЛГА

ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ЖАГСААЛТ	4
ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ.....	5
ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ.....	7
БҮЛЭГ 1. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ, ОЛГОХ САНХҮҮЖИЛТИЙГ ОНОВЧТОЙ ТӨЛӨВЛӨХГҮЙ БАЙГАА НЬ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮР ДҮНГ БУУРУУЛЖ БАЙНА.....	8
Төлөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж байгаа нь өртөг нэмэгдэх, хэрэгжилт удаашрах шалтгаан болж байна	8
Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тухайн жилийн санхүүжилтийг хэрэгжих хугацаатай уялдуулж төлөвлөөгүй байна....	10
Өмнөх оноос шилжин хэрэгжих зарим төсөл, арга хэмжээг төсөвт тусгахгүй орхигдуулсан ба төсөл, арга хэмжээний өртгийг нэмэгдүүлэх замаар шинэ арга хэмжээг шилжих нэрээр төлөвлөсөн байна.....	11
Барилга байгууламжийн төсөвт өртөг, нэмэгдэл зардлын тооцоололд тавих хяналт хангалтгүй байна.....	12
БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТЭД ТАВИХ ХЯНАЛТ ХАНГАЛТГҮЙ, ХАРИУЦЛАГА ТООЦОХ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ ДУТМАГ БАЙНА.....	14
Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний тухайн жилд төлөвлөсөн санхүүжилт нь 83.2 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.....	14
Зарим төсөл, арга хэмжээнд илүү санхүүжилт олгосон, зураг төслөөс зөрүүтэй хийгдсэн ажлыг санхүүжүүлэхдээ бодит гүйцэтгэлд үндэслээгүй байна.....	15
Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний хэрэгжих хугацааг хянах, хариуцлага тооцох арга зам, эрх зүйн зохицуулалт хангалтгүй байна	19
Хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт, үе шат бүрд тавих захиалагчийн хяналт хангалтгүй, ажлын гүйцэтгэлийг бодитоор баталгаажуулаагүй байна	21
Барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад хүлээн авахдаа холбогдох дүрмийн хэрэгжилтийг хангахгүй байгаа нь хяналт хариуцлагын тогтолцоонд сөргөөр нөлөөлж байна	25
БҮЛЭГ 3. ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭГ АЧ ХОЛБОГДЛООР НЬ ЭРЭМБЭЛЖ ТӨЛӨВЛӨХГҮЙ БАЙГАА НЬ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮР ДҮНГ БУУРУУЛЖ БАЙНА	29
Төсөл, арга хэмжээг иж бүрэн байдлаар төлөвлөөгүй, барилгын ажил хугацаандаа хэрэгжээгүйгээс зарим төсөл, арга хэмжээний ашиглалт, үр дүн хангалтгүй байна	29
Хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг тэргүүлэх ач холбогдол, хэрэгцээ шаардлагаар эрэмбэлж төлөвлөхгүй байгаа нь үр ашиг багатай арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд хүргэж байна	30
АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ	33
АУДИТЫН ЗӨВЛӨМЖ.....	34
ХОЛБОГДОХ БАЙГУУЛЛАГЫН САНАЛ.....	35
ХОЛБОГДОХ БАЙГУУЛЛАГЫН САНАЛД ӨГСӨН ТАЙЛБАР	37
ХАВСРАЛТУУД.....	38

ТОВЧИЛСОН ҮГС ИЙН ЖАГСААЛТ

Товчилсон үгс	Тайлал
АДБОУС	Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт
БНБД	Барилгын норм ба дүрэм
БОУЖС	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд
БОУЖЯ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам
БХБС	Барилга, хот байгуулалтын сайд
БХБЯ	Барилга, хот байгуулалтын яам
БХС	Батлан хамгаалахын сайд
БХТ	Барилгын хөгжлийн төв
БШУС	Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд
ГХБХБГ	Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар
ЕТГД	Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга
ЗГХЭГ	Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар
ЗГХЭГД	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга
ЗТХС	Зам, тээврийн хөгжлийн сайд
ЗТХЯ	Зам тээврийн хөгжлийн яам
МУСНУБХТБҮХД	Монгол Улсын Сайд, Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах үндэсний хорооны дарга
НЗДТГ	Нийслэлийн Засаг даргын тамгын газар
ОНБТСҮХД	Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын үндэсний хорооны дарга
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар
ТАХ	Төсөл, арга хэмжээ
ТБОНӨТХ	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль
ТБОНӨҮГ	Төрийн болон орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар
ТБОНӨХБАҮХАТХ	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль
ТЕЗ	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч
ТӨҮГ	Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар
ТХААГ	Төрийн худалдан авах ажиллагааны газар
ТЭЗҮ	Техник, эдийн засгийн үндэслэл
УИХ	Улсын Их Хурал
ХЗДХС	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд
ХНХС	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд
ХНХЯ	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам
ХХААХҮГ	Хүнс, хөдөө аж ахуй хөнгөн үйлдвэрийн газар
ХХААХҮС	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд
ХХААХҮЯ	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам
ХХҮЕГ	Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар
ЦДАШ	Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам
ШС	Шадар сайд
ЭЗХС	Эдийн засгийн хөгжлийн сайд
ЭМС	Эрүүл мэндийн сайд
ЭМТ	Эрүүл мэндийн төв
ЭМЯ	Эрүүл мэндийн яам
ЭХС	Эрчим хүчний сайд
ЭХЯ	Эрчим хүчний яам

ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Аудит хийсэн үндэслэл, бүрэн эрх

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1 дэх, 11 дүгээр зүйлийн 11.1, 11.5 дахь заалт, Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2023 оны 08 дугаар тогтоолд үндэслэн Төрийн аудитын байгууллагын хуульд заасан бүрэн эрхийн хүрээнд аудитыг хийж гүйцэтгэв.

Аудитын зорилго, зорилт

Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүнд аудит хийж, аудитын дүн, дүгнэлт зөвлөмжийг Улсын Их Хурал болон холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилго чиглэгдсэн. Уг зорилтын хүрээнд дараах дэд асуудлуудад аудитыг чиглүүлэн хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд:

- Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний холбогдох тооцоолол, баримт бичгийг үндэслэлтэй боловсруулж, санхүүжүүлсэн эсэх;
- Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хугацаанд нь гүйцэтгүүлж хүлээн авсан эсэх;
- Хэрэгжсэн төсөл, арга хэмжээ нь төлөвлөсөн үр дүнд хүрсэн эсэх.

Аудитын хамарсан хүрээ

Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгасан төсөл, арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлсэн Төсвийн ерөнхийлөн захирагч, тэдгээрийн харьяа байгууллагууд болон Барилгын хөгжлийн төв, Эрчим хүчний хөгжлийн төв, Зам, тээврийн хөгжлийн төв зэрэг холбогдох бусад байгууллага, гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжийг хамруулан төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, ТЭЗҮ, зураг төсөл, магадлалын ерөнхий дүгнэлт, худалдан авах ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлан, гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээ, олгосон санхүүжилт, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт, үр дүнг хамруулан аудитыг хийж гүйцэтгэсэн.

Аудитын арга зүй

Аудитад гүйцэтгэлийн аудитын стандарт АДБОУС 100, 300, 400, 3000-3100, 4000, Монгол Улсын төрийн аудитын стандарт MNS 6817-5:2020 Гүйцэтгэлийн аудитын зарчим, MNS 6817-6:2020 Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-7:2020 Гүйцэтгэлийн аудитын стандарт, MNS 6817-8:2020 Нийцлийн аудитын стандарт, “Төрийн аудитын байгууллагаас аудит хийх журам”-ыг баримтлан аудитын зорилго, зорилт, асуудлын шинжилгээний асуултад хариулт өгөхөд шаардагдах нотлох баримтыг цуглуулж, баримтжуулан, тэдгээрийг тулган баталгаажуулах, дүн шинжилгээ хийх, төлөвлөсөн болон хүрсэн үр дүнг харьцуулан шинжилгээ хийх, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийг түүвэрлэн шалгах зэрэг арга зүйг ашигласан.

Аудитад ашигласан шалгуур үзүүлэлт

Аудитад дараах шалгуур үзүүлэлтийг ашиглав. Үүнд:

- Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тухай хууль, түүнд оруулсан нэмэлт өөрчлөлт
- Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хууль,
- Төсвийн тухай хууль,
- Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль,
- Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль,
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль,
- Барилгын тухай хууль,
- Эрчим хүчний тухай хууль,
- Авто замын тухай хууль,

- Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль,
- “Алсын хараа” 2050 Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого,
- Улсын Их Хурлын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсыг 2021- 2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”,
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр,
- Монгол Улсын 2021-2025 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр
- Засгийн газрын 2021 оны 160 дугаар, 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор тус тус баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам”,
- Сангийн сайдын 2021 оны 102 дугаар тушаалаар баталсан “Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагааг төлөвлөх, тайлагнах журам”,
- Сангийн сайдын 2021 оны 124 дүгээр тушаалаар баталсан “Харьцуулалтын аргаар бараа худалдан авах тендерийн жишиг баримт бичиг”,
- Сангийн сайдын 2018 оны 295 дугаар тушаалаар баталсан “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг үнэлж, эрэмбэлэх үйл ажиллагааны журам болон холбогдох аргачлалууд”,
- Барилга байгууламж үнэ бүрдэл, төсөв зохиох норм ба дүрэм, стандарт,
- Өмнөх аудитаар өгсөн акт, албан шаардлага, зөвлөмжүүд,
- Батлагдсан зураг төсөв, ТЭЗҮ, магадлалын ерөнхий дүгнэлт, ажил гүйцэтгэх гэрээ болон бусад холбогдох эрх зүйн актууд.

Аудит хийсэн багийн бүрэлдэхүүн, хугацаа

Аудитыг Гүйцэтгэл-нийцлийн аудитын газрын захирал, Тэргүүлэх аудитор Д.Энхболд хянан удирдаж, үе шатны хяналтыг аудитын менежер Ю.Энхтуяа хэрэгжүүлэн ахлах аудитор У.Оюунхүү, аудитор Ж.Оюунтуяа, М.Доржмаа, Б.Эрдэнэбаатар, Б.Идэрбалжинням, Д.Нямжаргал, Б.Уранчимэг болон аймаг, нийслэл дэх Төрийн аудитын байгууллагын аудиторуд 2024 оны 01 дүгээр сарын 22-ны өдрөөс 2024 оны 04 дүгээр сарын 25-ны хооронд хийж гүйцэтгэлээ.

Аудитын хамрах хүрээнд зарим төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд хөндлөнгийн мэргэжлийн шинжээчээр дүгнэлт гаргуулан үр дүнг аудитын дүгнэлтэд ашиглалаа.

Аудитад учирсан хүндрэл, бэрхшээл

Төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийн бодит байдал, барилга угсралтын ажлын чанарт хяналт хийхэд хүний нөөц хязгаарлагдмал байсан ба зарим төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийг цаасан нотлох баримтын хүрээнд хянав. Мөн зарим төсөл, арга хэмжээний захиалагчдаас нотлох баримт ирүүлэх үйл явц удаашралтай, олон жил үргэлжилсэн төсөл, арга хэмжээний баримт материал дутуу байх зэрэг хүндрэл, бэрхшээл байв.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний мэдээлэл дутуугаас нийт төсөл, арга хэмжээний багцын задаргаа, төлөвлөлт, худалдан авах ажиллагаа, гэрээний хэрэгжилттэй холбоотой судалгааг бодитоор гаргуулан нэгтгэхэд хүндрэлтэй байлаа.

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Монгол Улсын 2023 оны төсвийн тухай хуульд 21 төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн багцад тухайн оноос эхлэн хэрэгжих 10, өмнөх оноос үргэлжлэн хэрэгжих 1129, нийт 7,376.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 1139 төсөл, арга хэмжээг 2,686.0 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлэхээр тусгажээ.

Хүснэгт 1. Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөө (сая төгрөг)

Ангилал	Шинэ TAX			Шилжих TAX			Нийт TAX		
	Тоо	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Тоо	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Тоо	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
Барилга, байгууламж	3	228,875.7	118,033.1	977	6,152,070.2	1,907,550.5	980	6,380,945.9	2,025,583.6
Их засвар	2	35,885.5	35,885.5	69	149,643.0	72,808.3	71	185,528.5	108,693.8
Тоног төхөөрөмж	4	366,079.3	320,299.4	67	362,618.7	171,471.1	71	728,698.0	491,770.5
ТЭЗҮ	1	40,000.0	40,000.0	16	41,072.6	19,967.4	17	81,072.6	59,967.4
Нийт	10	670,840.5	514,218.0	1129	6,705,404.5	2,171,797.3	1139	7,376,245.0	2,686,015.3

Нийт санхүүжилтийн 75.4 хувийг барилга, байгууламж, 18.3 хувийг тоног төхөөрөмж, 4.1 хувийг их засвар, 2.2 хувийг ТЭЗҮ боловсруулах төсөл, арга хэмжээнд тус тус зарцуулахаар төлөвлөжээ.

Улсын төсвийн 2022 оны хөрөнгө оруулалтаар 1369 TAX-ний санхүүжилтэд 1,393.8 тэрбум төгрөг төлөвлөсөн бол 2023 онд 1139 TAX-нд 2,686.0 тэрбум төгрөг олгохоор төлөвлөж, санхүүжилт өмнөх онтой харьцуулахад 51.9 хувиар өссөн байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 1139 төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөснөөс 77.5 хувь буюу 883 төсөл, арга хэмжээг 2023 онд, 22.5 хувь буюу 256 төсөл, арга хэмжээг дараагийн онуудад үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Хүснэгт 2. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөө (сая төгрөг)

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	TAX-ний тоо	Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн	Эзлэх хувь
Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд	399	1,634,388.5	529,280.9	19.7
Зам, тээврийн хөгжлийн сайд	120	1,577,015.3	408,821.8	15.2
Барилга, хот байгуулалтын сайд	169	974,575.9	345,152.9	12.8
Соёлын сайд	77	546,000.7	144,237.5	5.4
Эрчим хүчний сайд	42	482,439.0	168,999.1	6.3
Эрүүл мэндийн сайд	106	469,278.2	172,118.7	6.4
Сангийн сайд	6	451,011.0	201,894.5	7.5
Монгол улсын сайд, Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах үндэсний хорооны дарга	3	408,523.1	339,743.2	12.6
Монгол улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын үндэсний хорооны дарга	35	162,061.6	48,823.2	1.8
Бусад	182	670,951.7	326,943.5	12.2
Нийт		7,376,245.0	2,686,015.3	100

БҮЛЭГ 1. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ, ОЛГОХ САНХҮҮЖИЛТИЙГ ОНОВЧТОЙ ТӨЛӨВЛӨХГҮЙ БАЙГАА НЬ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮР ДҮНГ БУУРУУЛЖ БАЙНА

Төлөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж байгаа нь өртөг нэмэгдэх, хэрэгжилт удаашрах шалтгаан болж байна

1.1. Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд барилга байгууламжийн 3, их засварын 2, тоног төхөөрөмжийн 1, ТЭЗҮ боловсруулах 1, нийт 10 төсөл, арга хэмжээг шинээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөжээ.

1.2. Тухайн оноос хэрэгжиж эхлэх 60.3 тэрбум төгрөгийн 67 төсөл, арга хэмжээтэй холбоотой эрх шилжүүлэх шийдвэрийг холбогдох журамд заасан хугацаанд гаргаагүй, хуулийн дагуу гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулаагүй, хуулиар баталсан ангилалд хамаарахгүй зарим төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлсэн дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

- ЭЗХС улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх 40.0 тэрбум төгрөгийн ТЭЗҮ, зураг төсөв боловсруулах ТАХ-ын багцын задаргааг батлах, эрх шилжүүлэх шийдвэрийг Засгийн газрын 2021 оны 160 дугаар тогтоолоор баталсан журмын 2.1.7¹, 2.2.2²-д заасан хугацаанаас хоцорч 2023 оны 07 дугаар сарын 27-нд гаргаснаас шалтгаалан 15.2 тэрбум төгрөгийн зураг, төсөл боловсруулах 50 ажлын гэрээ 8-12 дугаар сард байгуулагдсанаар тухайн онд хэрэгжих боломжгүй болж дараа онд шилжсэн;
- МУСНУБХТБҮХД-аас Нийслэлийн Засаг даргад эрх шилжүүлсэн Нийтийн тээврийн автопарк /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/ ТАХ-ний 37.9 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Нийтийн тээврийн автопарк багцын үнэлгээний хороо тендерийн баримт бичигт тусгасан шаардлагыг хангаагүй гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулсан;
- Сангийн сайдын багцын “Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах” /Улсын хэмжээнд/ ТАХ-ний 18.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртгөөс 23 хувийг буюу 4.1 тэрбум төгрөгийг батлагдсан “барилга байгууламж” ангилалд хамаарахгүй БОАЖС, ЕТГД, Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын төсвийн багцын нийт 8 төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлсэн нь Засгийн газрын 2021 оны 160 дугаар тогтоолоор баталсан журмын 4.1.33³ дахь заалтад нийцээгүй;
- БШУС-ын багцын 5.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий Эрдэнэт Шинжлэх ухаан технологийн паркийн ТЭЗҮ /Орхон, Баян-Өндөр сум/ ТАХ-г Орхон аймгийн Засаг даргад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлэхдээ хөрөнгө оруулалтын ангиллыг зөрүүлж, түлхүүр гардуулах нөхцөлтэйгөөр барилга барих, тоног төхөөрөмж худалдан авах тендер зарлаж гэрээ байгуулсан ба ажлын даалгаврыг дахин боловсруулаагүй, шаардагдах зардал, төсвийг тооцоогүйгээр гэрээнд нэмэлт өөрчлөлт оруулан 1.7 тэрбум төгрөгөөр ТЭЗҮ хийлгэхээр шийдвэрлэсэн нь ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 36.1⁴,

¹ 2.1.7. “Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн багцад улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэхээр батлагдсан төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төслийн задаргааг холбогдох шийдвэрийн хамт санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ажлын 5 хоногт багтаан хүргүүлнэ”

² 2.2.2. “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь төсөл хэрэгжүүлэх эрхийг шилжүүлсэн тохиолдолд шийдвэрийг тухайн жилийн 2 дугаар сарын 1-ний дотор гаргаж, ажлын 3-5 хоногт багтаан санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ”

³ 4.1.33. “Барилга байгууламж, их засвар, тоног төхөөрөмж, зөвлөх үйлчилгээний зардлыг хооронд нь шилжүүлэх, батлагдсан нэр, байршлыг солих, хүчин чадлыг өөрчлөх, хуулиар батлагдсан төсөвт өртгийг хэтрүүлэн тендер шалгаруулалт зарлах, гэрээ байгуулах, санхүүжүүлэхийг хориглоно”

⁴ 36.1. “Захиалагч шаардагдаж байгаа үйлчилгээний зорилт, хүрэх үр дүн болон бусад шаардлагатай мэдээллийг агуулсан ажлын даалгавар бэлтгэнэ”

36.3⁵, 36.4⁶, 8.2⁷, Сангийн сайдын 2021 оны 103 дугаар тушаалаар баталсан үнэлгээний хорооны журмын 4.10⁸, 4.11⁹ дэх заалтыг зөрчсөнд тус тус албан шаардлага хүргүүлэв.

1.3. Хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгасан шинээр эхлүүлэх барилга байгууламж, их засварын 5 төсөл, арга хэмжээнээс 3 нь магадлалаар баталгаажсан зураг, төсөвтэй байх шаардлагыг хангаагүй байна. Үүнд:

- НУБХАЗТБҮХД-ын багцын 45.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Нийтийн тээврийн автопарк /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/ ТАХ-ний магадлалаар баталгаажсан зураг, төсөвгүй, газрын зөвшөөрөл, техникийн нөхцөл олгосон байх шаардлагыг хангаагүй;
- НУБХАЗТБҮХД-ын багцын 45.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Түгжрэлийг бууруулах, хотын төвлөрлийг сааруулах асуудлын хүрээнд захиргааны зарим байгууллагын нэгдсэн цогцолбор барилгын дуусгал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/ ТАХ нь төсөвлөлтийн шаардлагыг хангаагүй;
- ХНХС-ын багцын 0.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Өнөр бүл хүүхдийн төвийн их засварын ажил зураг төсөвтэй байх шаардлагыг хангаагүй байхад төсөвт тусгасан байна.

1.4. Дээрх зөрчлүүд нь Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.4¹⁰, Засгийн газрын 2021 оны 160 дугаар тогтоолоор баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам”-ын 3.2.2.2¹¹, 3.2.3.4¹²-т заасан шаардлагыг хангахгүй байна.

1.5. Жил бүрийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг төлөвлөж, баталж байгаа нь түлхүүр гардуулах нөхцөлөөр тендер зарлах, батлагдсан төсөвт тааруулан ажлын тоо хэмжээг багасгах, барилга байгууламжийн инженерийн шугам сүлжээ, дэд бүтэц, тохижилтын ажил иж бүрэн хийгдэхгүй орхигдох, газрын зөвшөөрөл, техникийн нөхцөлийг хүлээж хугацаа алдах зэргээр төлөвлөсөн хугацаанд хэрэгжихгүй удаашрах, төсөвт өртөг нэмэгдэх хүндрэлийн суурь шалтгаан болж байна.

⁵ 36.3. “Захиалагч шаардагдаж байгаа үйлчилгээний төсөвт өртгийг тооцохдоо боловсон хүчний мэргэжлийн чиглэл, түвшин, зөвлөхийн ажлын талбайд болон төв байранд ажиллах хугацаа, бичиг хэргийн болон тухайн үйлчилгээнд шаардлагатай бусад зардалд үндэслэсэн байна”

⁶ 36.4. “Захиалагч ажлын даалгавар бэлтгэж, төсөвт өртгийг тооцоолж гаргасны дараа зөвлөхийн жагсаалтад орох саналаа ирүүлэхийг хүссэн урилгыг өдөр тутмын болон бусад хэвлэлд нийтэлнэ”

⁷ 8.2. “Энэ хуулийн 8.1.1-д заасан босго үнээс дээш төсөвт өртөгтэй бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авахад энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол нээлттэй тендер шалгаруулалтын журмыг хэрэглэнэ”

⁸ “Үнэлгээний хороо бараа, ажил, үйлчилгээний онцлогоос хамааруулан жишиг баримт бичигт нийцүүлэн тендерийн урилга, тендерийн баримт бичиг, түүнд оруулах нэмэлт, өөрчлөлт, тендерийн баримт бичигтэй холбоотой тодруулга, нэмэлт мэдээлэл зэрэг баримт бичгийг боловсруулж, үнэлгээний хорооны гишүүдийн олонх дэмжсэн баримт бичгийг хууль тогтоомжид нийцүүлэн батлуулахаар захиалагчид хүргүүлнэ”;

⁹ “Үнэлгээний хороо тендер шалгаруулалтыг багцад хуваах, тендерт оролцогчид тавигдах чадавхын шалгуур үзүүлэлт, шаардлагын талаар санал гаргахдаа зах зээлийн тооцоо судалгаанд үндэслэх ба тухайн бараа, ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэхтэй холбоогүй шалгуур үзүүлэлт, шаардлага тавихгүй”

¹⁰ 29.4. “Хөрөнгө оруулалтын төсөвт техник, эдийн засгийн үндэслэл хийгдсэн, зураг төсвөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон төсөл, арга хэмжээг тусгана”

¹¹ 3.2.2.2. “Барилга байгууламжийн хувьд сүүлийн 2 жилийн дотор хийгдсэн магадлалаар баталгаажсан зураг төсөл болон төсөвтэй байх”;

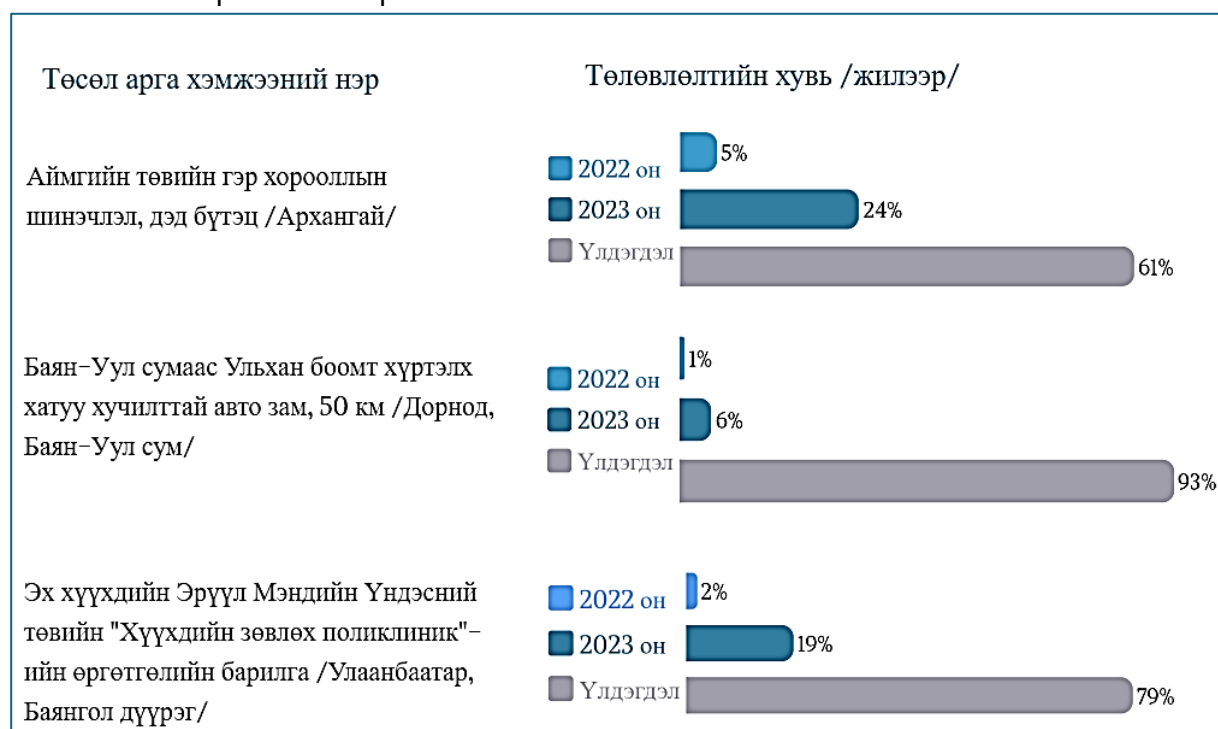
¹² 3.2.3.4. “Тухайн барилга байгууламжийн ашиглалт, норм, хугацаа, элэгдлийн байдал, мэргэжлийн байгууллагын гаргасан дүгнэлт, засварын хөрөнгийн төсөв, холбогдох баримт бичигт үндэслэсэн байх”;

Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тухайн жилийн санхүүжилтийг хэрэгжих хугацаатай уялдуулж төлөвлөөгүй байна

1.6. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тухайн жилд санхүүжих дүнг хэрэгжүүлэх хугацаатай уялдуулж төлөвлөөгүй, төсөвт өртгөөс тухайн жилд ногдох санхүүжилтийг тэнцүү хуваарилах байдлаар тооцож батлаагүй байна. Үүнд:

- ХХААХҮС-ын багцад 2023-2024 онд буюу хоёр жилд хэрэгжих Бизнес инкубатор төвийн барилга /Увс, Улаангом сум/ шинэ ТАХ-ний 2.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртгөөс тухайн жилд ногдох 1.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг 2.6 дахин багаар буюу 0.5 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.3.5¹³ дахь заалтад;
- Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгасан 2022-2024 онд буюу 3 жилд хэрэгжих 31 төсөл, арга хэмжээний 599.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртгөөс эхний хоёр жилд ногдох санхүүжилтийг 66 хувиас багагүй хэмжээгээр төлөвлөх ёстой байхад 2 дахин бага буюу 29 хувийг (2022 онд 8 хувь, 2023 онд 21 хувь) санхүүжүүлэхээр баталсан байгаа нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 16.1.6¹⁴, 17.1.5¹⁵ заалтад тус тус нийцэхгүй байна. (Дэлгэрэнгүйг хавсралт 2-оос харна уу)

Дүрслэл 1. Эхний хоёр жилд нийт төсөвт өртийн 66 хувиас багаар санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн зарим төсөл арга хэмжээ

1.7. Дээрх байдлаар ТАХ-ний тухайн жилийн санхүүжих дүнг хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгахдаа хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилахгүй байгаа нь ТАХ-г хугацаанд нь хэрэгжүүлэх боломжийг хязгаарлаж, он дамжин олон жил үргэлжлэх, өртөг нэмэгдэх эрсдэлийг дагуулж байна.

¹³ 29.3.5. "Шинээр эхлэх барилга, байгууламж, хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилсан хэмжээнээс багагүй байхаар тооцож, гурван жилд багтаан санхүүжүүлж, дуусгах"

¹⁴ 16.1.6. "Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний нийт төсөвт өртгөөс тухайн жилд ногдох санхүүжилт нь төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваасан хэмжээнээс багагүй байхаар батлах"

¹⁵ 17.1.5. "Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний нийт төсөвт өртгөөс тухайн жилд ногдох санхүүжилт нь төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилсан хэмжээнээс багагүй байхаар төлөвлөх"

Өмнөх оноос шилжин хэрэгжих зарим төсөл, арга хэмжээг төсөвт тусгахгүй орхигдуулсан ба төсөл, арга хэмжээний өртгийг нэмэгдүүлэх замаар шинэ арга хэмжээг шилжих нэрээр төлөвлөсөн байна

1.8. Монгол Улсын 2023 оны Төсвийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд шинэ ТАХ-ний тоог хязгаарлаж, өмнөх онуудад эхлүүлсэн шилжих төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлж ашиглалтад оруулах чиглэл баримтлахаар төлөвлөжээ.

1.9. Гэтэл хуулийн төслийн дээрх үзэл баримтлал, чиглэлээ баримтлахгүйгээр, Төсвийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.6¹⁶ дахь заалтыг зөрчин өмнөх оноос шилжин хэрэгжих болон хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээний нэр дээр 12.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй шинээр эхлэх 2 төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн байна. Үүнд:

- ХХААХҮС-ийн багцад 2022 оноос 2023 онд шилжин хэрэгжих Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих “Шинэ хөдөө” /Булган/ ТАХ-ний 1.9 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртгийг 6 дахин нэмэгдүүлж Баянхонгор, Говьсүмбэр, Дархан-Уул, Дорноговь, Дундговь, Сүхбаатар, Сэлэнгэ, Орхон, Төв, Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, Ховд, Хөвсгөл аймагт хэрэгжих 10.2 тэрбум төгрөгийн өртөгтэй шинэ ажлыг;
- ХХААХҮС-ийн багцад 2023 оноос шинээр эхлэн хэрэгжих 2.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Бизнес инкубатор төвийн барилга /Увс, Улаангом сум/-ыг 2022 оноос шилжих арга хэмжээ нэрээр тусгасан байна.

1.10. Өмнөх онуудад эхлүүлсэн зарим төсөл, арга хэмжээ хэрэгжиж дуусаагүй, гүйцэтгэгч болон захиалагчийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалан ажил зогссон байна. Тухайлбал:

- Хорооны цогцолбор барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 9, 10 дугаар хороо/ (2020 он);
- Дүүргийн спорт цогцолбор, 1000 суудал /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/ (2010 он);
- Нийслэлийн спорт цогцолбор, 1000 суудал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/ (2010 он)
- Спорт заалны барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум, Баянбулаг баг/ (2018 он);
- Шинжлэх ухааны судалгааны лаборатори, спорт танхимын барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 13 дугаар хороо/ (2012 он);
- Геронтологийн төвийн барилга, дэд бүтэц, 60 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/ (2011 он);
- Соёлын төвийн барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум, Наран баг/ (2019 он);
- Спорт заалны барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум, Баянбулаг баг/ (2018 он) зэрэг байна.

1.11. Төсөвт тусгаагүй, орхигдуулсан ТАХ-ний хугацаандаа хэрэгжээгүй шалтгаан, нөхцөлийг тодорхойлж, гэрээг дүгнэн үргэлжлүүлэн санхүүжүүлэх, эсвэл цуцалж хариуцлага тооцох зэргээр цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлох, шаардлагатай санхүүжилтийг ирэх онуудын төсөвт тусгах замаар хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг сайжруулах шаардлагатай байна.

1.12. Эдгээр нь улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлэх төсөл, арга хэмжээг оновчтой төлөвлөөгүй, шаардлага, эрэмбэ дарааллыг баримтлаагүйг харуулж байна.

¹⁶ 27.6. “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө дараах эрэмбийг баримтална: 27.6.1. шилжих буюу он дамжин хэрэгжүүлж байгаа төсөл, арга хэмжээ; 27.6.2. их засвар, засвар арчлалтын төсөл, арга хэмжээ; 27.6.3. шинээр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээ”

Барилга байгууламжийн төсөвт өртөг, нэмэгдэл зардлын тооцоололд тавих хяналт хангалтгүй байна

1.13. БХТ-ийн магадлалын ажлын дүнг нэгтгэн хүргүүлсэн БХБС-ын судалгаа, албан бичиг, магадлалын дүгнэлтүүдэд тулгуурлан улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд 566 төсөл, арга хэмжээнд 297.5 тэрбум төгрөгийн бараа материалын үнийн өсөлтийн зөрүү олгохоор төсөвт тусган баталжээ.

1.14. Улсын Их Хурлын 2022 оны 88 дугаар тогтоолын дагуу бараа материалын үнийн өсөлтийн зөрүүг тооцохдоо 2020 онд улсын комисс ажиллаж ашиглалтад хүлээж авсан дараах 3 төсөл, арга хэмжээнд 0.3 тэрбум төгрөг төлөвлөж, санхүүжүүлсэн байна. Үүнд:

- *Сум дундын эмнэлгийн барилга /Дундговь, Эрдэнэдалай сум/ төсөл, арга хэмжээг улсын комиссын 2020 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдрийн БА-01/2020 дүгнэлтээр ашиглалтад оруулсан байхад 2023 оны 02 дугаар сарын 17-нд 0.2 тэрбум төгрөгийн материалын үнийн өсөлтийн зөрүүг тооцож олгохоор нэмэлт гэрээ байгуулсан;*
- *Гэр хорооллын хэсэгчилсэн инженерийн хангамжтай жишиг гудамж төсөл /Хөвсгөл, Мөрөн сум/ төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэлд 2020 оны 12 дугаар 14-ний өдөр Улсын комисс ажиллаж УҚД-2020/84, УҚД-2020/85 тоот актаар хүлээж авсан байхад материалын үнийн өсөлтийн зөрүүд 0.05 тэрбум төгрөг төлөвлөж санхүүжүүлсэн;*
- *Ахмадын өргөөний барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 10, 11, 12, 13, 14 дүгээр баг/ төсөл, арга хэмжээний 2 барилгыг 2020 онд улсын комисс ажиллан УҚД-2020/46, УҚД-2020/71 тоот актаар байнгын ашиглалтад хүлээн авсан байхад материалын үнийн өсөлтийн зөрүүд 0.04 тэрбум төгрөг тус тус төлөвлөж санхүүжүүлсэнд албан шаардлага хүргүүлэв.*

1.15. Энэ нь Барилга хот байгуулалтын сайдын 2022 оны 75 дугаар тушаалаар баталсан "Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжих барилга байгууламжийн төсөвт өртгийн /барилгын материалын үнэ/ өөрчлөлтийг тооцох түр журам"-ын 2.1¹⁷ дэх заалтад нийцээгүй байна.

1.16. Төсөвт өртөг нь нэмэгдэж батлагдсан 17 төсөл, арга хэмжээний нэмэлт гэрээг байгуулахдаа гүйцэтгэгчийн тендерт санал болгосон 0.6 тэрбум төгрөгийн хэмнэлтийг хасаж тооцоогүйд гэрээний үнийн дүнг бууруулах албан шаардлага хүргүүлж, илүү олгосон санхүүжилтийг улсын төсөвт буцаан төлүүлэхээр төлбөрийн акт тогтоов. /Дэлгэрэнгүйг хавсралт 1-ээс харна уу/

1.17. Дээрх байдлаар нэмэлт санхүүжилтийн гэрээг байгуулахдаа тендерийн хэмнэлтийг хасаж тооцоогүй байгаа нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1¹⁸, ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 6 дугаар зүйлийн 6.1¹⁹, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.3²⁰ дахь заалтад нийцээгүй байна.

1.18. Зарим төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртгийг магадлалаар баталгаажуулсан төсвийн дүнгээс илүү тусгасан, хэсэгчилсэн болон нэгдсэн магадлалын дүнг давхардуулан тооцож нэмэлт гэрээ байгуулан санхүүжүүлсэн 3.3 тэрбум төгрөгийн зөрчил илэрлээ. Үүнд:

- *ЭХС-ын багцын Сумын төвийн байгууллагуудын дулаан хангамжийн систем /Хэнтий, Баян-Овоо сум/ төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртгийн нэмэгдэлтэй*

¹⁷ "Энэ журмаар хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөс өмнө төсөл, арга хэмжээг гүйцэтгэх гэрээг байгуулсан бөгөөд 2021 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс хойших үлдэгдэл ажилд материалын үнийн дундаж өсөлтөөр тооцоход хамаарна"

¹⁸ 6.4.1. "Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах"

¹⁹ 6.1. "Худалдан авах ажиллагаанд ил тод, өрсөлдөх тэгш боломжтой, үр ашигтай, хэмнэлттэй, хариуцлагатай байх зарчмыг баримтална";

²⁰ 13.1.3. "Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааны үр дүнд бий болсон хэмнэлтийг зарцуулахгүй байх"

холбоотой магадлалаар баталгаажсан зураггүй, анхны гэрээний хүрээнд төлөвлөсөн ажлууд бүрэн хийгдэж, улсын комисс хүлээн авсан байхад төсөвт өртгийг 0.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж 2023 оны төсөвт тусгасан;

- Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилга /Хэнтий, Дадал сум/ ТАХ-ний төсөвт өртгийг 2021 оны 11 дүгээр сарын 08-ны магадлалын ерөнхий дүгнэлтээр 2.2 тэрбум төгрөгөөр баталгаажуулсан байхад ажил гүйцэтгэх гэрээнд 2023 оны 05 дугаар сарын 17-нд нэмэлт өөрчлөлт оруулахдаа дээрх дүнгээс 0.2 тэрбум төгрөгөөр илүү дүнгээр гэрээ байгуулж, эмнэлгийн барилгын засварын ажлыг гүйцэтгүүлсэн;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хэнтий, Жаргалтхаан сум/ ТАХ-ний барилгын материалын үнийн өсөлтийн зөрүүг баталгаажуулсан БХТ-ийн 2022 оны 06 дугаар сарын 15-ны өдрийн 88-086/2022 дугаартай магадлалын дүгнэлтийн үнийн дүн 1.1 тэрбум төгрөгийг 2022 оны 08 дугаар сарын 15-ны 1448/2022 дугаартай магадлалаар баталгаажуулсан нийт төсөвт өртгийн 7.0 тэрбум төгрөгийн дүнтэй давхардуулан тооцож илүү дүнгээр гэрээ байгуулсан;
- БШУС-ын багцын Дотуур байрны барилга, 100 ор /Хэнтий, Дэлгэрхаан сум/ ТАХ-ний барилгын материалын үнийн өсөлтийн болон нийт төсөвт өртгийн магадлалын дүгнэлтийг давхардуулан 1.6 тэрбум төгрөгийг илүү тооцож, гэрээ байгуулсан зөрчилд тус тус төлбөрийн акт тогтоож, албан шаардлага хүргүүлээ.

1.19. Энэ нь Барилгын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.5²¹, Барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, магадлал хийх дүрмийн 6 дугаар зүйлийн 6.17²², Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн 41 дүгээр зүйл 41.1.2²³, Төсвийн тухай хуулийн 6.4.1²⁴ дэх заалттай тус тус нийцээгүй байна.

1.20. Дээрх байдлаар төсөвт өртөг нэмэгдсэн төсөл, арга хэмжээний гэрээнд өөрчлөлт оруулахдаа ХАА-нд анх санал болгосон тендерийн хэмнэлтийг хасаж тооцохгүй байх, магадлалын дүгнэлтийг давхардуулан тооцож төсөвт өртгийг үндэслэлгүйгээр нэмэгдүүлж байгаа зэрэг нь төсвийг хэмнэлттэй, үр ашигтай зарцуулах зарчимд нийцэхгүй байна.

1.21. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг тэргүүлэх ач холбогдол, хүрэх үр дүн, шилжих болон шинээр эхлэхээр эрэмбэлж, төлөвлөлтийн шаардлага хангасан тохиолдолд төсөвт тусгах, хэрэгжүүлэх хугацаатай уялдуулан санхүүжилтийг төлөвлөх зарчмуудыг хэрэгжүүлэхгүй байгаа нь төлөвлөсөн хугацаандаа хэрэгжихгүй удаашрах, өртөг нэмэгдэх нөхцөлийг бүрдүүлж, хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг бууруулж байна.

²¹ 25.5. “Барилгын ажлын явцад барилга байгууламжийн үндсэн хийц, бүтээцэд өөрчлөлт оруулсан бол тухайн өөрчлөлтийг тусгаж боловсруулсан зураг төсөлд дахин магадлал хийлгэнэ”;

²² 6.17. “Магадлал хийж баталгаажсан зураг төслийг болон барилга байгууламжийн нэг маягийн зургийг давтан хэрэглэх тохиолдолд ажлын зургийн өөрчлөлт орсон хэсэгт магадлал хийлгэнэ”;

²³ 41.1.2. “Энэ хуулийн 40.4, 40.6-д зааснаас бусад тохиолдолд гэрээний үнийг нэмэгдүүлэн өөрчлөхийг хориглоно”;

²⁴ 6.4.1. “Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах”

БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТЭД ТАВИХ ХЯНАЛТ ХАНГАЛТГҮЙ, ХАРИУЦЛАГА ТООЦОХ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ ДУТМАГ БАЙНА

Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний тухайн жилд төлөвлөсөн санхүүжилт нь 83.2 хувийн гүйцэтгэлтэй байна

2.1. Хөрөнгө оруулалтын нийт төсөл, арга хэмжээний тухайн жилийн санхүүжилтэд 2,686.0 тэрбум төгрөг төлөвлөснөөс ТЕЗ нар гүйцэтгэлээр 83.2 хувь буюу 2,233.9 тэрбум төгрөгийг санхүүжүүлж, 13.8 хувь буюу 371.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг Засгийн газрын 2023 оны 456 дугаар тогтоолоор барьцаа хөрөнгийн дансанд байршуулсан, харин үлдэх 3 хувь буюу 80.2 тэрбум төгрөг нь тендерийн хэмнэлт болон гэрээ байгуулагдаагүй төсөл, арга хэмжээний санхүүжилт байна.

2.2. ТЕЗ-дийн барьцаа хөрөнгийн дансанд жил бүр Засгийн газрын тогтоолоор төсөл, арга хэмжээний санхүүжүүлээгүй үлдэгдлийг байршуулж байгаа нь Төсвийн тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийн 43.5-д *“Төсвийн захирагч нь энэ хуулийн 43.1.3²⁵, 43.1.5²⁶-д зааснаас бусад төсвийг хоёр төсвийн жил дамжуулан зарцуулахгүй”* заалттай нийцэхгүй байна.

2.3. Тухайн жилд төлөвлөсөн ТАХ-ний санхүүжилтийг тодорхой нөхцөл, шалгуур үзүүлэлтгүйгээр барьцаа хөрөнгийн дансанд байршуулж, дараагийн онуудад санхүүжүүлж байгаа нь ТАХ-ний хэрэгжилт, санхүүжилтийн зарцуулалтад тавих хяналтыг сулруулж байна.

2.4. Тухайлбал багцад задарсан нийт 75 ТАХ-ний 2019-2022 оны санхүүжилт 21.6 тэрбум төгрөг ТЕЗ нарын барьцаа дансанд 2024 оны 4 дүгээр сар хүртэл 2-5 жилийн хугацаанд байршиж байна. Үүнд:

- ХНХС-ын барьцаа хөрөнгийн дансанд 1 ТАХ-ний 0.2 тэрбум;
- ХХААХҮС-ын барьцаа хөрөнгийн дансанд 2 ТАХ-ний 1.3 тэрбум;
- БШУС-ын барьцаа хөрөнгийн дансанд 12 ТАХ-ний 1.4 тэрбум;
- ЭЗХС-ын барьцаа хөрөнгийн дансанд 44 ТАХ-ний 13.7 тэрбум;
- БХБС-ын барьцаа хөрөнгийн дансанд 16 ТАХ-ний 5.0 тэрбум төгрөгийн хийгдээгүй ажлын санхүүжилт тус тус байршиж байсанд төсөвт төвлөрүүлэхээр акт тогтоож, албан шаардлага хүргүүлэв.

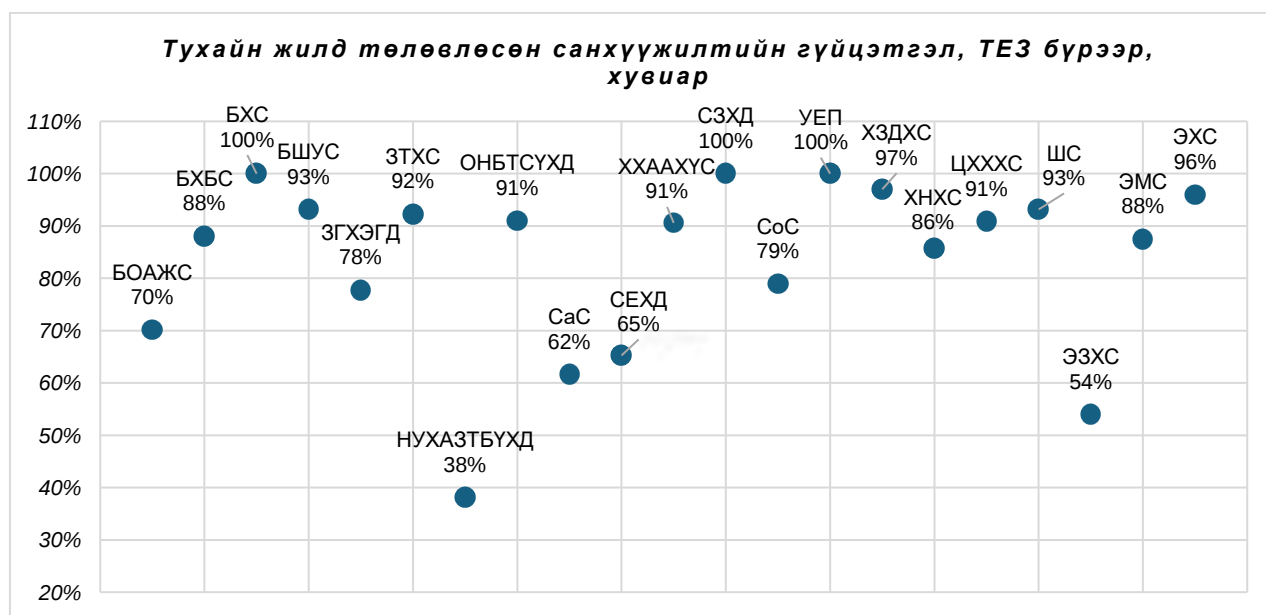
2.5. Хуульд тусгасан тухайн жилийн санхүүжилтээс 9 ТЕЗ 23 төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг бууруулан 27 төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх замаар 175.8 тэрбум төгрөгийн зохицуулалтыг төсөвтөө багтаан хийсэн байна.

2.6. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний тухайн жилд төлөвлөсөн санхүүжилтийг БХС, СЗХД, УЕП нь тус тус 100 хувь буюу бүрэн ашигласан бол ЭЗХС 54 хувь, НУБХАЗТБҮХД 38 хувьтай буюу хэрэгжилт хангалтгүй байна.

²⁵ 43.1.3. “Улсын Их Хурлаас соёрхон баталсан, Засгийн газар хоорондын гэрээгээр болон олон улсын байгууллагын хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний төсөв”;

²⁶ 43.1.5. “Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан тусламж, хандив”;

Дүрслэл 2. Хөрөнгө оруулалтын тухайн жилд төлөвлөсөн санхүүжилтийн гүйцэтгэлийн хувь /ТЕЗ бүрээр/

2.7. ЭЗХС улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх төслийн задаргааг батлах, эрх шилжүүлэх шийдвэрийг хугацаа хоцорч гаргасан, НУБХАЗТБҮХД-ын багцад төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн нь төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт удааширч, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг бүрэн ашиглаж чадахгүйд хүргэсэн байна.

Зарим төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэлд илүү санхүүжилт олгосон, зураг төслөөс зөрүүтэй хийгдсэн ажлыг санхүүжүүлэхдээ бодит гүйцэтгэлд үндэслээгүй байна

2.8. Хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэлд тавих захиалагчийн хяналт хангалтгүйгээс ТЕЗ нар гүйцэтгэгчид илүү санхүүжилт олгосон, зураг төслөөс өөрчилж гүйцэтгэсэн тохиолдолд өөрчлөлтийн зураг төсвийг гаргуулж зохиогч, захиалагчаар хянуулаагүй, ажлын гүйцэтгэлээ өөрчлөлт оруулсан бодит гүйцэтгэлээр бус анхны зураг, төсвийн дүнгээр тооцож гаргасныг баталгаажуулж, санхүүжүүлсэн байна. Тухайлбал:

Төсөл, арга хэмжээний бодит гүйцэтгэлээс илүү санхүүжилт олгосон:

- БШУС-ын багцаас эрх шилжин хэрэгжсэн 2.8 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 43 дугаар хороо/ ТАХ-ний ажлын бодит гүйцэтгэл 48 хувьтай байхад санхүүжилтийн 98 хувийг олгосон;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, 720 суудал /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 12 дугаар хороо/ ТАХ-ний 7.6 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй ажлын бодит гүйцэтгэл 82 хувьтай байхад санхүүжилтийн 90 хувийг олгосон;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 2 дугаар хороо, 31 дүгээр сургууль ТАХ-ний 2.6 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй ажлын бодит гүйцэтгэл 78 хувьтай байхад санхүүжилтийн 91 хувийг олгосон;
- БШУС-ын Жавхлант цогцолбор сургуулийн 2 дугаар байрны барилга /Завхан, Улиастай сум/ ТАХ-ний спорт заал болон туслах өрөөнүүдийн шал, хувцас солих өрөө, багш нарын өрөөний тохижилтын ажлыг хийж гүйцэтгээгүй байхад санхүүжилтийг бүрэн олгосон;
- БШУС-ын багцын Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Сүхбаатар, Дарьганга сум/ ТАХ-ний 2 дугаар давхрын дотор хана, тааз, багана, дам нурууг тэгшилэх, шавардах ажил, 1 дүгээр давхрын тааз, дам нуруу тэгшилэх ажлыг гүйцэтгээгүй, бодит гүйцэтгэл

69.7 хувьтай байхад үнийн өсөлтийн нэмэгдлийг бүрэн олгож, нийт 0.1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт илүү олгосон;

- БШУС-ын багцын Багшийн хөгжлийн төвийн барилга /Ховд, Жаргалант сум/ ажлын бодит гүйцэтгэлийг хянаагүйгээс 0.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт илүү олгосон;
- БХБС-ын багцын Цэвэрлэх байгууламжийн засвар, шинэчлэл /Дархан-Уул, Хонгор сум/ ТАХ-ний ажлаас 0.03 тэрбум төгрөгийн сургалт, зүгшрүүлэлт, туршилт тохируулгын ажлыг гүйцэтгээгүй байхад санхүүжилтийг олгосон;
- БХБС-ын багцын Соёл амралтын хүрээлэн /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/ ТАХ-ний дугуйн болон гүйлтийн зам, авто зогсоолын талбайн ажлын санхүүжилтийг бодит гүйцэтгэлээс 0.3 тэрбум төгрөгөөр илүү олгосон;
- ЗГХЭГД-ын багцын Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Завхан, Шилүүстэй сум/ ТАХ-ний зураг төсөвт тусгасан тогооны барилгын оронд гадна ханыг тоосгоор өнгөлсөн, дээврийн ажил, гадна зам талбай, зүлэгжүүлэлтийн ажил 90 хувийн гүйцэтгэлтэй байхад санхүүжилтийн 98.4 хувийг олгосон;
- БОАЖС-ын багцын Дарьганга зусланг орчин үеийн стандартад нийцсэн амралт, аялал жуулчлалын цогцолбор болгон шинэчлэх /Сүхбаатар, Дарьганга сум/ ТАХ-ний барилгын ажлын санхүүжилтийг бодит гүйцэтгэлээс 0.08 тэрбум төгрөгөөр илүү олгосон;
- ОНБТСҮХД-ын багцын Спорт цогцолборын барилга /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/ ТАХ-ний ногоон байгууламж, талбайн тохижилтын ажлын санхүүжилтийг бодит гүйцэтгэлээс 0.1 тэрбум төгрөгөөр илүү олгосон;
- ЗТХС-ын багцын Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам 3.6 км, 4 замын уулзвар /Сүхбаатар, Мөнххаан сум/ ТАХ-ний 460 м автозамын болон явган хүний замын хашлага, 120 м замын асфальтан хучилтын ажлыг гүйцэтгээгүй байхад гүйцэтгэлийг баталгаажуулж, санхүүжилтийг олгосон;
- ХНХС-ын багцын Ахмадын төвийн барилга /Хөвсгөл, Баянзүрх, Цагаан-Үүр, Чандмань-Өндөр сум/ ТАХ-ний Цагаан-Үүр, Чандмань-Өндөр сумдын барилгын салхивчийн ажил, гадна цахилгаан хангамжийн 0.4 кв-ын кабель шугамын ажил, 0.4 кв-ын агаарын шугамын ажил, гадна гэрэлтүүлгийн ажил, ариутгах татуургын ажил, бохир усны цооногийн ажлыг гүйцэтгээгүй байхад 0.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт илүү олгосон;
- Соёлын сайдын багцын Соёл, урлагийн ордон 500 хүн /Дорноговь, Замын-Үүд сум, 3 дугаар баг/ ТАХ бодит гүйцэтгэлээр 68 хувьтай байхад санхүүжилтийн 80 хувийг олгосон;
- Соёлын сайдын багцын Олон угсаатны театрын барилга /Ховд, Жаргалант сум/-ын ажлын бодит гүйцэтгэлийг хянаагүйгээс 1.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт тус тус илүү олгосонд тус тус албан шаардлага хүргүүлэв.

Зураг төсөвт өөрчлөлт оруулахдаа өөрчлөгдсөн төсвөөр бус анхны төсвөөр гүйцэтгэл гаргаж санхүүжилт авсан:

- ХХААХҮС-ын багцын Хүнс, ногооны агуулахын барилга, 500 тонн /Хөвсгөл, Мөрөн сум/ болон Хүнсний ногооны зoorь, 500 тонн /Хөвсгөл, Мөрөн сум/ ТАХ-ний зураг төсөвт өнгөлгөөтэй тоосгон хана, чулуун хөвөн дулаалга, гантиг чулуун шат довжоо төлөвлөснийг гүйцэтгэгч 2 компани блокон хана, хөөсөнцөр дулаалгаар, гантиггүй шат довжоо хийсэн ч зураг, төсвийн дагуу хийснээр гүйцэтгэл гарган санхүүжилт олгосон;
- БОАЖС-ын багцын Дарьганга зусланг орчин үеийн стандартад нийцсэн амралт, аялал жуулчлалын цогцолбор болгон шинэчлэх /Сүхбаатар, Дарьганга сум/ ТАХ-ний барилгыг чулуун хөвөнгөөр дулаалахаар зураг төсөлд тусгасныг хөөсөнцрөөр, 3 давхар шилтэй вакум цонхыг 2 давхар шилтэйгээр гүйцэтгэсэн;

- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, 960 суудал /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум, 5 дугаар сургууль/ ТАХ-ний барилгын зураг төсөлд коридорыг чулуун шалтайгаар төлөвлөснийг өөрчилж хулдаас дэвссэн боловч чулуун шалны материалын үнийн өсөлт тооцож олгосон;
- БШУС-ын багцын Дотуур байрны барилга, 100 ор /Сүхбаатар, Түвшинширээ сум/ барилгын дээврийг мембран хучилттай төлөвлөснийг зохиогчийн зөвшөөрөлгүйгээр хар цаасаар хийж гүйцэтгэсэнд албан шаардлага хүргүүлэв.

ЭХС-ын багцын 22.7 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Дулааны станц /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/:

- Дулааны станцын барилгын үйлчилгээний хэсгийн өрөөний хаалга, цонхны амлагаа болон станцын барилгын сэндвич ханануудын залгаас, уулзвар хангалтгүй, цонхны 6 тавцан угсраагүй, эвдэрч гэмтсэн хэсгүүдийг засаагүй, улсын комиссын үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлээгүй;
- Авто зогсоолын ажлын төсөвт тусгасан асфальт бетон хольцыг бетон зуурмаг болгон өөрчилж гүйцэтгэснийг зохиогч, захиалагчтай зөвшилцөөгүй, өөрчлөлтийн зураг, төсвийг гаргуулаагүй;
- Дулааны станцын гурван зуухны утаа сорогчийн дугуйн гол дагаж их хэмжээний ус гоожиж, зэв тогтсон, ажлын дугуйн баланс тохируулаагүйгээс доргио зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтэрч эвдрэх, үүнээс улбаалан осол гарах эрсдэл үүсэхээр байгаа зэрэг зөрчил илэрсэнд албан шаардлага хүргүүлэв.

БХБС-ын багцын 23.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Үерийн усны хамгаалалтын далан /Баян-Өлгий, Өлгий сум/:

- Үерийн сувгийн ёроолыг угсармал төмөр бетон хавтангаар гүйцэтгэхээр зураг төсөлд тусгасныг цементэн зуурмагт чулуу шигтгэж хийсэн,
- Шороон сувгийн ёроолын өргөнийг зураг төсөлд тусгасан хэмжээснээс 1-2 метрээр багасгаж нарийсгасан,
- Сувгийн улны бетон бэлтгэлийн дээр хар цаас дэвсэхээр зураг төсөлд тусгасныг хийгээгүй,
- Угсармал бетон хавтан болон бусад хийцийг цутгахдаа зураг, төсөлд тусгасан арматурын хэмжээнээс нарийн диаметртайгээр, арматур хоорондын зайг ихэсгэж гүйцэтгэсэн, зарим цутгамал бетон хийцийн бат бэх чанар буюу бетоны марк зураг төсөлд тусгаснаас бага буюу шаардлага хангаагүй,
- Сувгийн хажуу налуугийн бэхлэгээний цутгамал бетоны ирмэгийн өргөний хэмжээг зураг төсөлд тусгаснаас зөрүүтэй хийснийг тоо хэмжээний зөрүүг тооцож гэрээний үнийн дүнг өөрчлөх, зарим чанаргүй ажлыг дахин гүйцэтгүүлэхээр албан шаардлага хүргүүлэв.

НУБХАЗТБҮХД-ын багцаас Нийслэлийн Засаг даргад эрх шилжин хэрэгжсэн 318.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Нийтийн тээврийн автобус /Улаанбаатар/:

- Нийслэлийн ЗДТГ-аас нийт 810 автобус, цахилгаан автобусны 41 цэнэглэгчийг худалдан авахаар 272.2 тэрбум төгрөгийн гэрээг байгуулж, урьдчилгаа болон 4 удаагийн гүйцэтгэлийн санхүүжилтээр нийт 134.6 тэрбум төгрөгийг гүйцэтгэгчид олгосон боловч стандартад заасан шаардлага, техникийн тодорхойлолтод нийцээгүй автобус нийлүүлсэн зөрчил илэрснийг хууль хяналтын байгууллага шалгаж, хүлээлгэн өгсөн 125 автобус, 41 цэнэглэгчийн бодит гүйцэтгэлийг 46.1 тэрбум төгрөгөөр үнэлж, төсөвт учруулсан хохирлын хэмжээг 76.5 тэрбум төгрөгөөр тогтоон, 12.0 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлсэн байна.

2.9. Дээрх байдлаар захиалагч болон үе шатны хяналт хэрэгжүүлэгч нь ТАХ-ний гүйцэтгэлийг баталгаажуулж санхүүжүүлэхдээ бодит гүйцэтгэлд үндэслэхгүй байгаа нь Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журмын 4.8.12-д “Төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг бодит гүйцэтгэлээр олгоно” гэж заасныг зөрчсөн байна.

2.10. Хөрөнгө оруулалтаар нийлүүлсэн зарим машин, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн үзүүлэлтүүд стандарт, техникийн тодорхойлолтод заасан шаардлагад нийцээгүй байна. Тухайлбал:

- МУСНУБХАЗТБҮХД-ын багцын Нийтийн тээврийн автобус /Улаанбаатар/ ТАХ-ний гүйцэтгэгчийн нийлүүлсэн их, дунд багтаамжийн 135ш автобус тэргэнцэртэй иргэнд зориулсан хэсэгтэй байх, зорчих тавцангийн налуу 12 градусуас ихгүй, гишгүүр болон шалны өндөр 30см-ээс ихгүй, хаалга бүрийн гадна талд гэрэлтүүлэгтэй, жолоочийн хэсэг бүхээгтэй, хажуугийн шил нь бууралттай, давхар байх, зорчигчдын суудал бүрд гар утас, нэмэлт төхөөрөмж цэнэглэгч байршуулсан байх, босоо зорчигчдын тоо 40-өөс дээш, зааланд 6-аас доошгүй халаалтын төхөөрөмжтэй, мөнгөний хайрцаг, хогийн сав, камер, хянах системтэй, жолоочийн суудлыг сайжруулсан савхин материалаар хийсэн байх зэрэг шаардлагыг хангаагүй, 2 автобус тээвэрлэх явцад эвдэрч гэмтсэн байхад хүлээн авсан;
- ХХААХҮС-ын багцын 3.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Бэлчээрийн усан хангамж /Улсын хэмжээнд/ ТАХ-ний хүрээнд инженерийн хийцтэй 88 худаг гаргах, барих ажилд аймгуудын ХХААХҮГ захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлсэн ч худгийн барилга, цонх, хаалга, шал, усан сан, мотор, цахилгааны үүсвэр, мал услах талбайг зураг төсвийн дагуу гүйцэтгээгүй байхад байнгын ашиглалтад хүлээн авсан байна.

2.11. Тоног төхөөрөмжийн худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж, гэрээ байгуулсан байгууллага нь техникийн тодорхойлолт, тавигдах шаардлагын талаарх мэдээллээр хүлээн авах комиссын бүрэлдэхүүнийг бүрэн хангаагүй, техникийн үзүүлэлт, шалгуур бүрээр комиссын гишүүд хянаагүй, хүлээлцсэн акт, хурлын тэмдэглэлд дурдаагүй байгаа нь шаардлагад нийцээгүй хөрөнгийг хүлээн авч санхүүжүүлэх эрсдэлийг дагуулж байна.

2.12. Хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг олгохдоо барьцаа хөрөнгийг суутган тооцоогүй, зарцуулагдаагүй магадалшгүй ажлын зардлыг улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлээгүй, норм, нормативын зардлыг холбогдох байгууллагад шилжүүлээгүй, холболтын зураг төслийг иж бүрэн зураг төслийн үнээр тооцож гэрээ байгуулан илүү санхүүжилт олгосон байна. Үүнд:

- ХНХС-ын багцын Өнөр бүл хүүхдийн төвийн их засвар /Улаанбаатар/ ажлыг гүйцэтгүүлэх 0.3 тэрбум төгрөгийн гэрээний сүүлийн санхүүжилтийг гүйцэтгэгчид олгохдоо чанарын баталгааны 0.01 тэрбум төгрөгийг суутган тооцоогүй зөрчил илэрсэнд албан шаардлага;
- ЭХС-ын багцын 1 ТАХ-ний 0.01 тэрбум төгрөгийн магадалшгүй ажлын зарцуулагдаагүй санхүүжилтийг төсөвт төвлөрүүлээгүй байсанд төлбөрийн акт;
- ХХААХҮС-ын багцын Хүнсний ногооны зоорь, 500 тонн /Хөвсгөл, Мөрөн сум/ барилгыг нэг маягийн зургаар төлөвлөн холболтын зураг, төсвийг гүйцэтгүүлэхдээ иж бүрэн зураг төслийн үнээр гэрээ байгуулан гүйцэтгэгчид 0.02 тэрбум төгрөг илүү олгосныг улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлэх төлбөрийн акт тогтоов.

2.13. Дээрх зөрчил нь Засгийн газрын 2021 оны 160 дугаар тогтоолоор баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах, журам”-ын 2.3.2.5²⁷ дахь заалттай нийцэхгүй байна.

2.14. Хөрөнгө оруулалтын ТАХ-ний хэрэгжилт, барилга байгууламжийн ажлын үе шат бүрд тавих хяналт хангалтгүйгээс гүйцэтгэлээс илүү санхүүжилт олгосон, зураг төслөөс зөрүүтэй гүйцэтгэсэн ажлыг бодит гүйцэтгэлээр бус анхны зураг, төсвөөр санхүүжүүлсэн байна.

Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний хэрэгжих хугацааг хянах, хариуцлага тооцох арга зам, эрх зүйн зохицуулалт хангалтгүй байна

2.15. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 1139 ТАХ-ээс 883 төсөл, арга хэмжээг 2023 онд хэрэгжүүлж дуусгахаар төлөвлөсний 62.5 хувь буюу 552 ТАХ хэрэгжсэн, 37.5 хувь буюу 331 ТАХ төлөвлөсөн хугацаандаа хэрэгжээгүй байна.

2.16. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх явцад үүссэн хүндрэл бэрхшээл, тулгарсан асуудлын шалтгаан, үр дагаврыг судлаагүй, шийдвэрлэх арга хэмжээг тухай бүр авч хэрэгжүүлээгүй, зарим тохиолдолд албан бичгээр харилцаагүй нь хугацаа алдах, удаашрах, хэрэгжихгүй зогсонги байдалд хүргэхэд нөлөөлж байна. Тухайлбал:

- Соёлын сайдын багцад 2011 оноос эхлэн хэрэгжсэн 10.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй “Төв халх” дуулалт жүжгийн театр /Дундговь, Сайнцагаан сум/ ТАХ-ний гүйцэтгэгч гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүйгээс шалтгаалан барилгын ажил зогссон;
- БШУС-ын багцад 2014 оноос эхлэн хэрэгжсэн 0.7 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Сэлэнгэ, Мандал сум/ ТАХ-ний гүйцэтгэгч 2020 оноос төсөвт өртөг хүрэлцээгүй шалтгаанаар ажлаа гүйцэтгээгүй зогсоосон боловч 2023 онд гэрээг цуцлах албан тоот хүргүүлсэн;
- ЭМС-ын багцад 2011 оноос эхлэн хэрэгжсэн 1.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Төрөх эмнэлэг, 50 ор /Дорноговь, Сайншанд/ ТАХ-ны санхүүжилтийг гүйцэтгэгчид бүрэн олгосон боловч барилга угсралтын явцад барилгын норм, дүрмийг зөрчсөн, 2014 оноос төсвийн норм дүрэм шинэчлэгдсэн, бараа материалын үнэ өссөн зэрэг шалтгаанаар барилгын ажил зогссон, Мэргэжлийн хяналтын газрын улсын ахлах байцаагчийн нэхэмжлэлтэй шүүхэд шилжсэн боловч шийдэгдээгүй;
- БХБС-ын багцад 2013 оноос эхлэн хэрэгжсэн 5.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, соёлын төвийн барилга /Дорноговь, Замын-Үүд сум/ ТАХ-ний захиалагчийн хяналтыг БХТ-өөс хэрэгжүүлэн 2.8 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон, 2015 оноос барилгын ажил зогссон зөрчлийг хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн боловч тодорхой шийдвэр гараагүй;
- Соёлын сайдын багцад 2021 оноос эхлэн хэрэгжсэн 2.3 тэрбум төгрөгийн гэрээний дүнтэй Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Сүхбаатар, Баяндэлгэр сум/ ТАХ-ний гүйцэтгэгч 2023 онд дуусгах гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүй;
- БШУС-ын багцад 2019 оноос хэрэгжсэн 2.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Сүхбаатар, Баяндэлгэр сум/ болон 2.2 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан сум/ ТАХ-ний гүйцэтгэгч компаниуд гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүйгээс шалтгаалан 2022 оноос хойш ажил зогссон, гэрээний хариуцлага тооцох, гэрээ цуцлуулах талаар Сүхбаатар аймгийн Засаг даргаас Боловсролын ерөнхий газарт 2022 оны 9 дүгээр сард албан бичиг хүргүүлсэн байна.

²⁷ 2.3.2.5. “Барилга байгууламжийн зураг төслийн үнэ, захиалагчийн хяналтын зардал, зохиогчийн хяналтын зардал, нормчлолын сангийн зардал, чанарын баталгаат хугацааны барьцааг тус тусын дансанд холбогдох баримт бичиг, тоног төхөөрөмж хүлээн авсан акт зэргийг үндэслэн шилжүүлэх”;

2.17. Мөн гүйцэтгэгч гэрээний үүргээ хугацаанд нь хэрэгжүүлээгүй тохиолдолд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, хугацаа, үе шат дараалал, захиалагч талаас гаргах шийдвэр, хариуцах байгууллага, албан тушаалтан, хүлээлгэх хариуцлагатай холбоотой нарийвчилсан зохицуулалт хангалтгүй, гэрээг сунгах шалгуур, эрх зүйн зохицуулалт заавар журамд тодорхой бус байна.

2.18. Үүнээс шалтгаалан гэрээний үүргээ хугацаанд нь хэрэгжүүлээгүй гүйцэтгэгчид хариуцлага тооцох, хугацаатай үүрэг чиглэл өгөх, гэрээг цуцлах, гүйцэтгэлийн баталгааг төсөвт төвлөрүүлэх чиг үүрэг хэрэгжихгүй байна. Тухайлбал:

- ХХААХҮС-ын багцад 2021 оноос эхлэн хэрэгжсэн Малын тэжээл тариалах, нөөц бүрдүүлэх төсөл /Хөвсгөл, Жаргалант, Галт, Цэцэрлэг, Цагаан-Уул, Улаан-Уул, Их-Уул сум/ ТАХ-ний 0.9 тэрбум төгрөгийн гэрээг 2023 оны 3 дугаар сард цуцалсан боловч гэрээг дүгнэж, захиалагчид учирсан хохирол алдангийг тооцоогүй, гүйцэтгэлийн баталгаагаар хангуулахад чиглэсэн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлээгүй;
- Соёлын сайдын багцын Хан-Хэнтий чуулгын барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/ ТАХ-г 2011-2012 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн боловч гэрээний хэрэгжилт удааширснаас 0.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртгөөр хийгдсэн заслын ажлыг дахин засварласан;
- Соёлын сайдын багцад 2022 оноос эхлэн хэрэгжсэн 4.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Төв Монголын байгаль, түүх, соёлын цогцолборын барилга /Архангай, Эрдэнэбулган сум/ ТАХ-ний гүйцэтгэгч 2022 онд урьдчилгаа төлбөрийн баталгаа гарган 0.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт авсан боловч 2 жилийн хугацаанд гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүй байхад захиалагч гэрээг дүгнээгүй, учирсан хохирол алдангийг тооцоогүй, урьдчилгаа төлбөрийн баталгааг гаргуулаагүй зөрчилд тус тус албан шаардлага хүргүүлэв.

2.19. Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх "техник, эдийн засгийн үндэслэл" боловсруулах ажлын хэрэгцээ шаардлагыг тодорхойлох, зарцуулах зардал, төсвийг тооцож төлөвлөхөд баримтлах жишиг үнэ, ажлын даалгавар боловсруулахад тавигдах шаардлага, хүлээн авахтай холбоотой эрх зүйн зохицуулалт, заавар журам хангалтгүй байна. Тухайлбал:

- Эрдэнэт шинжлэх ухаан технологийн паркийн техник, эдийн засгийн үндэслэл /Орхон, Баян-Өндөр сум/ ТАХ-ний гэрээнд 2023 оны 12 дугаар сарын 11-нд нэмэлт өөрчлөлт оруулан техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах ажлын үнийн дүнг 1.8 тэрбум төгрөгөөр тусгасан боловч гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажлын даалгаврыг батлаагүй, гүйцэтгүүлэх ажлын өртгийг тооцоогүй, гэрээний үнийн дүнгийн үндэслэл, үнэлгээ нь тодорхойгүй байхад 2023 оны 12 дугаар сард Орхон аймгийн ГХБХБГ, Эрдэнэт шинжлэх ухаан, технологийн паркийн захиргаа нь гүйцэтгэгчээс ирүүлсэн материалыг шалгуур үзүүлэлтгүйгээр хүлээн авч санхүүжилтийг бүрэн олгосонд албан шаардлага хүргүүлэв.

2.20. Түүнчлэн хөрөнгө оруулалтын ТАХ-ний тендерийн баримт бичигт ажиллах хүчний дотоодын давуу эрх тооцуулж, шалгарсан тохиолдолд түүний хэрэгжилтийг тайлагнах, хянах арга зам, хариуцах байгууллага, албан тушаалтан, гүйцэтгэгчид хүлээлгэх хариуцлагатай холбоотой харилцааг зохицуулалтыг тусгаагүй нь худалдан авах ажиллагаанд баримтлах өрсөлдөх тэгш боломжтой, хариуцлагатай байх зарчмыг алдагдуулж байна. Тухайлбал:

- ХХААХҮС-ын багцын 1.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Хүнсний ногооны зоорь 500 тонн /Хөвсгөл, Мөрөн сум/ ТАХ-ний тендерт оролцогч нь Хөвсгөл аймгийн ХХҮЕГ-тай гэрээ байгуулан 56 хүнийг 0.2 тэрбум төгрөгөөр ажиллуулахаар тендерт санал ирүүлж, ажиллах хүчний дотоодын давуу эрх

тооцуулснаар хамгийн бага үнийн саналаар шалгарсан боловч гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүй байхад ХХААХҮЯ хянахгүйгээр санхүүжилтийг олгосон, захиалагчийн хяналтыг гүйцэтгүүлэхээр гэрээ байгуулахдаа хяналт хийлгэхээр тусгасан 4 аймгийн ГХБХБГ-ыг шаардлагатай мэдээллээр хангаагүйгээс хяналтгүй орхигдсон байна.

2.21. Дээрх байдлаар төсвийн хөрөнгө оруулалтын ТАХ-г төлөвлөх, хэрэгжүүлэх явцад тулгарсан асуудлыг шийдвэрлэх чиг үүрэг, хариуцах байгууллага, албан тушаалтан, хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, хугацаа, үе шат дараалал, хүлээлгэх хариуцлагыг заавар журамд тодорхой тусгаагүй, эрх зүйн зохицуулалт хангалтгүй байна.

2.22. Засгийн газрын 2023 оны 07 дугаар сарын 19-ны 278 дугаар тогтоолоор “Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам”-ыг шинэчлэн баталснаар төсвийн хөрөнгө оруулалтын гэрээний удирдлага, оролцогчдын чиг үүрэг, багцыг хуваарилах, тайлагнах хугацаа, цахим систем удирдлага, зохицуулалтыг сайжруулах чиглэлийн заалтыг нарийвчлан тусгасан нь эрхзүйн зохицуулалтын хувьд тодорхой ахиц гарсан байна.

Хөрөнгө оруулалтын зарим төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт, үе шат бүрд тавих захиалагчийн хяналт хангалтгүй, ажлын гүйцэтгэлийг бодитоор баталгаажуулаагүй байна

2.23. Захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлж байгаа инженерүүд талбайн журналыг бүрэн хөтлөөгүй, үүрэг даалгавар өгсөн тэмдэглэгээг ажлын талбарт үйлдээгүй, гэрээний хугацаанд тавих хяналт хангалтгүй, гүйцэтгээгүй ажлын санхүүжилтийг баталгаажуулсан, зохиогчтой зөвшилцөхгүйгээр зураг төсөвт өөрчлөлт оруулах, өөрчлөлтийн төсвийг гаргуулахгүй орхигдуулах зэрэг зөрчил нийтлэг байна. Тухайлбал:

- ЗГХЭГД-ын багцын 4.8 тэрбум төсөвт өртөгтэй, Нийслэлийн Засаг даргад эрх шилжин хэрэгжсэн Хорооны барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан, 39, 43 дугаар хороо/ ТАХ-ний зарим гүйцэтгээгүй ажлын санхүүжилтийг олгосон;
- Соёлын сайдын багцын Соёл, спортын төвийн барилга, 300 суудал /Төв, Борнуур сум/ ТАХ-ний заалны 0.03 тэрбум төгрөгийн өртөгтэй акустик хавтан, гадна зогсоолын талбайг хийгээгүй;
- ЭМС-ын багцын Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 15 ор /Дорноговь, Даланжаргалан сум/ ТАХ-ний авто машины дулаан зогсоолын дотор засал, шалны будаг, ногоон байгууламжийн ажлыг хийгээгүй, хана цуурсан, явган зам, барилгын хаяавч цөмөрсөн, агааржуулалтын систем, цахилгаан доголдолтой;
- НУБХТБҮХД-ын багцын 45.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Нийтийн тээврийн автопарк /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/ болон ХНХС-ын багцын 2.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Иргэдийн хөгжлийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 12 дугаар хороо/ ТАХ-г барилгын ажил эхлүүлэх зөвшөөрөлгүйгээр гүйцэтгүүлсэн;
- Зураг төслийн ажилд тавих хяналт хангалтгүйгээс БХБС-ын багцын Сумын төвийн доторх авто замын их засвар /Дархан-Уул, Орхон сум/ ТАХ-ний зураг төслийн гүйцэтгэгч хуурай хөрстэйгөөр тооцоолсон боловч ажил гүйцэтгэх явцад хийсэн инженер геологийн дүгнэлтээр цэвдэгтэй хөрс гэж гарснаас шалтгаалан 2 жилийн хугацаанд хэрэгжээгүй;
- Соёлын сайдын багцын Соёл, спортын төвийн барилга, 250 суудал /Төв, Сэргэлэн сум/ гүйцэтгэгч урлагийн тайзны болон дотор халаалтын 0.07 тэрбум төгрөгийн ажлыг захиалагчийн зөвшөөрөлгүйгээр өөрчилж гүйцэтгэсэн, зураг төсөл зохиогчоор өөрчлөлтийн зураг төсвийг гаргаж хянуулаагүй;

- Соёлын сайдын багцын Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Сүхбаатар, Уулбаян сум/ гадна талбайн 150м2 бетон хучилт, ногоон байгууламж, зүлэгжүүлэлтийн ажлыг хийгээгүй, дээрээс ус нэвчсэн, цонх дулаан алдагдал ихтэй;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, 320 суудал /Дорноговь, Хатанбулаг сум, 5 дугаар баг/ ТАХ-ний цахилгааны тохируулгыг хийгээгүй, гадна шилэн фасад болон хүзүүвч завсартай, дээрээс ус нэвчсэн, сагсны шийтийг зураг төслөөс багасгаж хийсэн;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга буулгаж, шинээр барих, спорт заал, 960 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, 3 дугаар сургууль/ ТАХ-ний барилгын суурьт ус чийгээс хамгаалах түрхлэг түрхээгүй, суурьт цасны ус нэвчсэн, төмөр бетон, арагт бүтээцийн ажлыг зургийн дагуу гүйцэтгээгүй;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн дотуур байрны барилга, 50 ор /Сүхбаатар, Наран сум/ цонхонд чулуун тавцан хийхээр зураг төсөлд тусгасныг хуванцраар хийсэн, тавцан нь хагарсан, цонхны амлагаа чанаргүй, дулаан алдагдал ихтэйгээс өвлийн улиралд өрөөний температур 7-9 градустай байгаа, дээрээс борооны ус нэвчсэн, аваарын гарц буюу тагтны вакум хаалга, цонх дулаан алдагдалтай, гал тогооны агааржуулагч ажиллагаагүй, үүдний хэсгийн гадна хананд металл фасад хийхээр төлөвлөснийг өөрчилж, шавардаж эмульсдсэн;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн спорт заалны барилга/Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, 2 дугаар сургууль/ бохирын шугам хөлддөг гэх шалтгаанаар ариун цэврийн өрөө ашиглалтгүй;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн спорт заалны барилга /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, 3 дугаар сургууль/ суурилуулсан хяналтын камер ажилладаггүй, борооны усны хаялга салхинд унасан, дээрээс бороо, цасны ус нэвчсэн;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн спорт заалны барилга /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, 1 дүгээр сургууль/ ариун цэврийн өрөөний цэвэр усны шугам хөлдсөн, агааржуулалтын системийн ажиллагаа хангалтгүй;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан Сонгино сум/ гадна бохирын шугам хөлдсөн, агааржуулалтын системийн ажиллагаа хангалтгүй, агааржуулалтын хоолойн жийргэвчийг угсраагүй;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан, Тэлмэн сум/ дээрхийн дулаан алдагдал их, цанталт үүссэн, барилгын суурийн хаяавч зарим газарт ховхорсон, барилгын гадна бохирын цооног амархан дүүрдэг шалтгаанаар усны хэрэглээг хязгаарлаж бие засах газрууд хэвийн ажиллах боломжгүй болсон, бохирын 40 м3-ын багтаамжтай цооногийн хийцийг зураг төсвөөс өөрчилсөн;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга буулгаж, барих, 160 суудал /Сүхбаатар, Онгон сум, 2 дугаар байр/ сантехникийн шугам хоолойг угсрахдаа зураг төслийг өөрчилсөн, хана зарим газар цуурсан, бохирын худаг бөглөрсөн, дээрээс ус нэвчсэн;
- БШУС-ын багцын Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Сүхбаатар, Наран сум, 3 дугаар баг/ гадна суурилуулсан хүүхдийн тоглоом зураг төсөвт тусгаснаас зөрүүтэй, цонх цантсан, явган замын хавтан хагарсан;
- ЭМС-ын багцын Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 17 ор /Сүхбаатар, Мөнххаан сум/ холбоо дохиоллын систем ажилладаггүй, зарим өрөөний дотор температур өвлийн улиралд 9 градус орчим байгаа, халаалтын системийн болон гүний худгийн насос эвдэрсэн, хяналтын 4 камер дутуу суулгасан;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн урлаг заалны өргөтгөлийн барилга /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум, 2 дугаар сургууль/ дулаан алдагдал ихтэй, өвлийн улиралд үйл ажиллагаа явуулах боломжгүй, дээрхийн сэндвич хавтан, хана хоёрын завсар хоорондын чигжээс, дулаалгыг дутуу хийснээс зай завсар ихтэй;

- ОНБТСҮХД-ын багцад Спорт цогцолборын барилгын /Хэнтий, Баянмөнх сум/ агааржуулалтын системийн болон шалны лакан өнгөлгөөг хийгээгүй, волейбол болон сагсны тоноглолыг суурилуулаагүй;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, 640 суудал /Хэнтий, Өмнөдэлгэр сум/ цахилгааны зарим разеткуудыг хүчдэлд холбоогүй, биеийн тамирын залны таазнаас дусаал гоождог;
- БХБС-ын багцын Сумдын усан хангамж, ариутгах татуурга, цэвэрлэх байгууламж, инженерийн шугам сүлжээ /Хэнтий, Баян-Адарга, Баян-Овоо, Баянхутаг, Дадал, Дэлгэрхаан, Мөрөн, Норовлин, Цэнхэрмандал сум, Батноров сум, Бэрх тосгон/ ТАХ-ний Дэлгэрхаан сумын цэвэр усны эх үүсвэрийн худгийг хамгаалалтын хашааны гадна гаргасан;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, урлаг заал, 320 суудал /Хэнтий, Батноров сум/ ангиудын хаалгыг зураг төсөвт тусгаснаас өөрчлөн босготой хийснээр орж гарахад хүндрэлтэй болсон, спорт заалны цонхны материалыг өөрчилсөн;
- БШУС-ын багцын Цэцэрлэгийн барилга /Завхан, Тосонцэнгэл сум/ гадна цэвэр усны шугам хөлдсөн, урлагийн танхимын тохижилтыг дутуу хийсэн зөрчлүүд илэрсэнд албан шаардлага хүргүүлэв.

2.24. Энэ нь Барилгын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1²⁸, 37 дугаар зүйлийн 37.1²⁹, 40 дүгээр зүйлийн 40.1.1³⁰, 40.1.16³¹, 48 дугаар зүйлийн 48.5³², 48.7³³, Засгийн газрын 2023 оны 278 дугаар тогтоолоор баталсан "Төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг төлөвлөх, санхүүжүүлэх, хянах, тайлагнах журам"-ын 4.8.12³⁴ дахь заалтыг тус тус зөрчсөн байна.

2.25. ЭХС-ын багцад 2020-2023 онд хэрэгжсэн 22.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Дулааны станц /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/ ТАХ-ний зураг төслийн гүйцэтгэгч нь тухайн ажлын ТЭЗҮ-д заасан ерөнхий нөхцөлийн 7 шаардлагаас 4 нөхцөлийг зураг төсөлд тусгаагүйгээс дулааны станцын хэвийн ажиллагаанд дараах эрсдэл, хүндрэл үүсэхээр байна. Үүнд:

- Шингэн түлшний асаагуурын системийг тусгаагүйгээс анхдагч агаар, хоёрдогч агаарын зарцуулалтууд, галын хотлын үеийн түвшин, тухайн эгшинд авч буй зуухны ачаалал зэрэг галлагааны гол үзүүлэлтүүд дэлгэц дээр харагдахгүй, тогтмол хянах боломжгүйгээс шуурхай ажиллагааны горим алдагдах эрсдэлтэй;
- Шохойн чулууны системийг тусгаагүйгээс хүхрийн ислийн агууламж хэмжээ стандартад заасан хүлээн зөвшөөрөх дээд хэмжээ 400 мг/м³-ээс 2.6 дахин их буюу 1024 мг/м³ байгаа;
- Түлшийг жинлэн хэмжих хэрэгсэл суурилуулахаар заасныг тусгаагүйгээс нүүрсний бодит зарцуулалт, техник, эдийн засгийн үзүүлэлтүүдийг тооцох, алдагдлын хэмжээг тодорхойлох боломжгүй;

²⁸ 26.1. "Энэ хуулийн 10.1.2, 10.1.3, 10.1.4, 10.1.5-д заасан ангилалд хамаарах барилга байгууламжид дараах төрлөөр барилгын ажлын зөвшөөрөл олгоно: 26.1.1.барилга байгууламжийг шинээр барих; 26.1.2.барилга байгууламжийг өргөтгөх, шинэчлэн барих; 26.1.3.барилга байгууламжийг буулгах"

²⁹ 37.1. "Барилгын ажлын захиалагч дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ: 37.1.1.барилга байгууламжийн баримт бичгийг холбогдох хууль тогтоомж, норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагын дагуу бүрдүүлэх";

³⁰ 40.1.1. "Барилгын ажлыг зөвшөөрөл, магадлал хийгдэж, баталгаажсан зураг төсөл, норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагын дагуу гүйцэтгэх, хяналт тавих";

³¹ 40.1.16. "Барилгын ажлыг эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр гүйцэтгэхгүй байх";

³² 48.5. "Захиалагч энэ хуулийн 35 дугаар зүйлд заасан эрх бүхий байгууллагад барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулахаар хүсэлт гаргах бөгөөд түүнд дараах баримт бичгийг хавсаргана: 48.5.3.зураг төсөл зохиогчийн хяналтын нэгдсэн дүгнэлт; 48.5.4.захиалагчийн барилгын техникийн хяналтын нэгдсэн дүгнэлт; 48.5.6.барилга байгууламжийн өөрчлөлтийн зураг төсөл";

³³ 48.7.1. "Барилга байгууламжийг энэ хуулийн 48.5-д заасан баримт бичгийг бүрдүүлээгүй тохиолдолд ашиглалтад оруулахаас татгалзана";

³⁴ 4.8.12. "Төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг бодит гүйцэтгэлээр олгох"

- Тортгог үлээлгийн цэвэрлэгээний төхөөрөмжийг тусгаагүйгээс халах гадаргуу дээр хуримтлагдсан үнс, хөө тортгийг цэвэрлэхэд хүндрэлтэй;
- Зуухны янданг тоосгон ба төмөр бетон материалаар төлөвлөснийг зураг төсөлд металл яндангаар өөрчилснөөр их, бага ачааллын дулааны алдагдлыг тооцох шаардлага тулгарсан;
- Тоног төхөөрөмжийн задлах, засварлах орон зайг тусгаагүйгээс их засвар, урсгал засвар, ослын үед тоноглолыг салгахад ашиглах зай талбай хангалтгүй, өргөх механизм суурилуулагдаагүй, ажлын байрнаас гаргах боломжгүй, засварын цех төлөвлөөгүйгээс засвар үйлчилгээ хийхэд хүндрэл үүсэхээр байгаа зөрчлүүд илэрсэнд албан шаардлага хүргүүлэв.

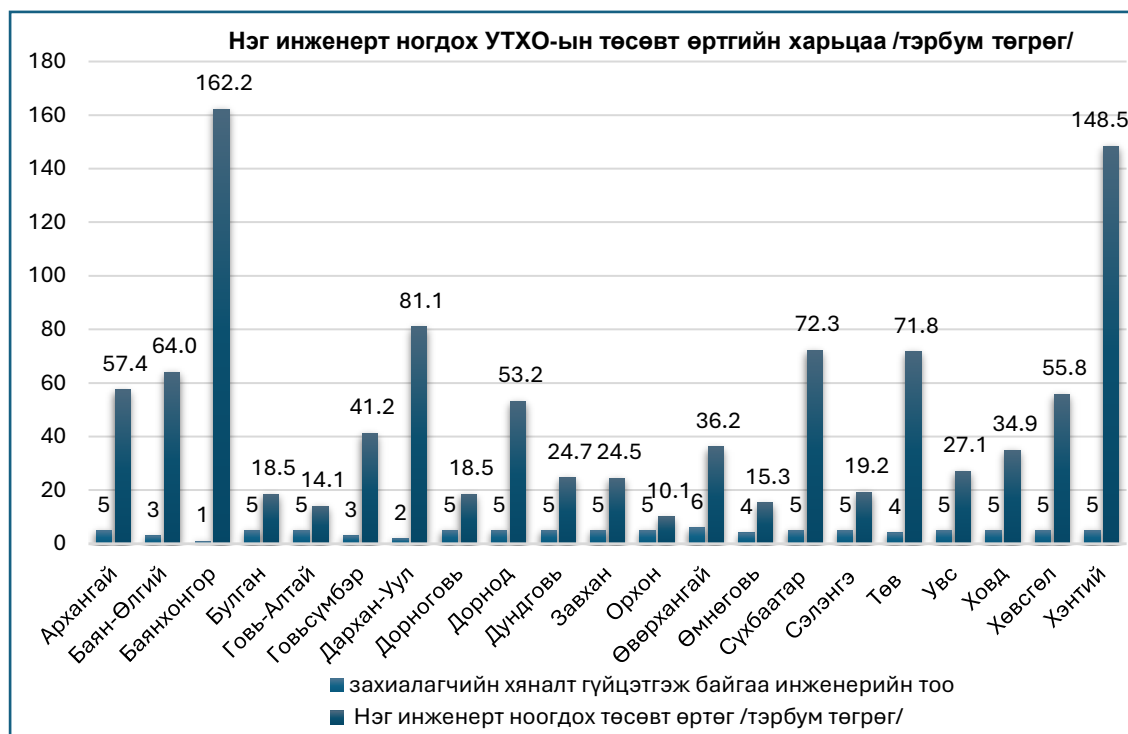
2.26. БХБС-ын багцын 23.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Үерийн усны хамгаалалтын далан /Баян-Өлгий Өлгий сум/ ажлын гүйцэтгэгч зарим ажлыг зураг төслийн дагуу гүйцэтгээгүй байхад зохиогч, захиалагчийн хяналт хэрэгжүүлэгч байгууллага, улсын комисс хяналт тавиагүй байна. Үүнд:

- Бетон хийц, сувгийн ёроол, ажлыг зураг төслийн дагуу хийгээгүй, лабораторийн шинжилгээгээр бетон марк шаардлага хангаагүй байхад зураг төслөөс зөрүүтэй хийсэн ажлын ил, далд ажлын акт болон хийгээгүй ажлын гүйцэтгэлийг зохиогч, захиалагч баталгаажуулж, санхүүжилтийг олгосон;
- Захиалагчийн болон зохиогчийн нэгдсэн дүгнэлт гараагүй байхад ажлын хэсэг үерийн усны хамгаалалтын байгууламжийн зарим хэсгийг ашиглалтад хүлээн авсан;
- Гүйцэтгэгчийн хүсэлтээр зохиогч зураг төсөлд удаа дараа өөрчлөлт оруулсан боловч захиалагчид мэдэгдээгүй, тухайн өөрчлөлтэй холбоотойгоор төсөвт өртөг, хийц бүтээцэд орох өөрчлөлтийг тооцоолоогүй;
- Зохиогчийн хяналт хэрэгжүүлэх чиг үүргээ үндсэн ажилтнаар бус гэрээт инженерээр гүйцэтгүүлсэн, ажил гүйцэтгэх явцад үерийн сувагтай бохир усны даралттай хоолой огтлолцсон нөхцөл байдал илрэхэд зураг төсөл зохиогчийн зүгээс инженерийн шийдэл гаргаагүй, зураг төслийн шатанд тэгш өнцөгт сувгийн материалын түүвэрт алдаа гаргаснаас төсвийг илүү тооцсонд хөндлөнгийн шинжээчийн дүгнэлт гаргаж ирүүлэх албан шаардлагыг захиалагчид хүргүүлэв.

2.27. Захиалагчийн хяналтын инженерүүд барилгын ажлын гүйцэтгэлийг баталгаажуулахдаа бодит гүйцэтгэлтэй уялдуулахгүй, зураг төсөл, төсвийн тооцоонд илэрсэн асуудлыг тухай бүр шийдвэрлээгүй, захиалагч, зохиогч нарын ажлын уялдаа холбоо хангалтгүй байгаа нь зарим ТАХ-ний хэрэгжилт удаашрахад нөлөөлж байна.

2.28. Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хийгдэж байгаа 3,766.3 тэрбум төгрөгийн 768 барилга байгууламж, их засвар, зураг төслийн ажилд БХТ-ийн Барилга байгууламжийн захиалагчийн хяналтын хэлтсийн 34, аймаг, нийслэлийн ГХБХБГ-ын Барилга, хот байгуулалтын хэлтсийн 87, захиалагчийн хяналт гүйцэтгэх чиг үүрэг бүхий ОНӨААТҮГ-ын 47, нийт 168 инженер үе шатны хяналтыг хэрэгжүүлж, нэг инженер дунджаар 44.5 тэрбум төгрөгийн 9 ажлын гүйцэтгэлийг хянан баталгаажуулж байна.

Дүрслэл 3. Орон нутагт захиалагчийн хяналт гүйцэтгэгч инженерийн мэдээлэл (тэрбум.төг)

2.29. Захиалагчийн хяналтын байгууллагуудын нэг инженерт ногдох ачаалал их, зөвлөх болон мэргэшсэн инженерийн эзлэх хувь хангалтгүй байгаа нь барилга байгууламж, их засварын ажлын үе шат бүрд захиалагчийн хяналтыг бодитоор хэрэгжүүлэх боломжийг хязгаарлаж байна.

2.30. Цаашид барилгын захиалагчийн хяналтын тогтолцооны үр нөлөөнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, эрчим хүч, авто замын салбарт хэрэгжиж буй төр, хувийн хэвшлийн түншлэл хэлбэрээр гэрээгээр гүйцэтгүүлэх боломж, нөхцөл зэргийг судалж барилга байгууламжийн ажлын үе шатны хяналтыг сайжруулахад чиглэсэн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна.

Барилга байгууламжийг байнгын ашиглалтад хүлээн авахдаа холбогдох дүрмийн хэрэгжилтийг хангахгүй байгаа нь хяналт хариуцлагын тогтолцоонд сэргээр нөлөөлж байна

2.31. Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нар барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комиссын бүрэлдэхүүнд Барилга, хот байгуулалтын асуудал хариуцсан нэгжийн дарга, захиалагчийн болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн төлөөллийг оролцуулаагүй нь Засгийн газрын 2021 оны 212 дугаар тогтоолоор баталсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах дүрэм"-ийн нэгдүгээр хавсралтын 1³⁵ дэх заалтыг зөрчсөн байна.

2.32. Барилга байгууламжийг хүлээн авах улсын комиссын гишүүдийн өгсөн үүрэг даалгаврын хэрэгжилтийг бүрэн хангуулахгүйгээр комиссын дүгнэлтийг баталгаажуулсан, гадна тохижилт, ногоон байгууламжийн ажил, бетон хаяавч зэрэг зураг, төсөвт тусгасан ажлыг бүрэн гүйцэтгээгүй байхад ашиглалтад хүлээн авсан байна. Тухайлбал:

- ХНХС-ын багцын Иргэдийн хөгжлийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 12 дугаар хороо/-ын улсын комиссын 13 гишүүний, мөн Өнөр бүл хүүхдийн

³⁵ "Барилгын тухай хуулийн 10.1.2, 10.1.3, 10.1.4, 10.1.5-д заасан түвэгшлийн барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах комиссын бүрэлдэхүүнд аймаг, нийслэлийн барилга, хот байгуулалтын асуудал хариуцсан байгууллагын барилгын асуудал хариуцсан нэгжийн даргыг комиссын даргаар, захиалагч байгууллагын төлөөллийг нарийн бичгийн даргаар, гишүүнээр хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрх ашгийг хамгаалах байгууллагын төлөөлөл оролцуулна"

- төвийн их засвар /Улаанбаатар/-ын улсын комиссын 5 гишүүний өгсөн үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлээгүй байхад комиссын актыг баталгаажуулсан,
- БШУС-ын багцаас эрх шилжин хэрэгжсэн 2.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Багшийн хөгжил, судалгааны арга зүйн төвийн барилга /Архангай/-ын улсын комиссоос өгсөн 2 үүрэг даалгавар, 1.5 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Архангай, Ихтамир сум/-ын улсын комиссоос өгсөн 5 үүрэг даалгаврын биелэлтийг гүйцэтгэгч компаниуд хэрэгжүүлээгүй байхад комиссын актыг баталгаажуулсан;
 - БШУС-ын багцын Сургуулийн дотуур байрны барилга, 50 ор /Сүхбаатар, Наран сум/ ажлыг хүлээн авах аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулагдсан 20 хүний бүрэлдэхүүнтэй улсын комиссоос зөрчилтэй 65 ажлыг засах, дутуу ажлыг гүйцээх үүрэг даалгавар өгсөн боловч гүйцэтгээгүй;
 - БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан, Тэлмэн сум/, Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан, Сонгино сум/, Цэцэрлэгийн барилга /Завхан, Тосонцэнгэл сум/ 3 ТАХ-а 2023 онд хүлээн авсан комиссын өгсөн 74 үүрэг даалгаврыг хэрэгжүүлээгүй, Цэцэн-уул сумын хүүхдийн цэцэрлэг 2021 онд ашиглалтад орсон ч хүлээн авах комиссын гишүүдийн өгсөн үүрэг даалгавар хэрэгжээгүй 2 жилийн хугацаа өнгөрсөн;
 - ОНБТСҮХД-ын багцын Спорт цогцолборын барилга /Хэнтий, Баянмөнх/ ТАХ-а улсын комисс хүлээн авсан боловч агааржуулалтын систем, шалны лакаан давхаргын ажлыг хийгээгүй, волейбол болон сагсны тоноглолыг суурилуулаагүйгээс ашиглаагүй;
 - ЭМС-ын багцын Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөл /Хэнтий, Дархан сум/, Сум дундын эмнэлгийн барилга, 20 ор /Хэнтий, Биндэр сум/, Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилга, 15 ор /Өвөрхангай, Бат-Өлзий сум, 5 дугаар баг/, Зооноз өвчин судлалын төвийн барилга /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/-д улсын комисс ажиллан дүгнэлтийг баталгаажуулж хүлээн авсан боловч зарим ажлуудыг хийж гүйцэтгээгүй, комиссын гишүүдийн өгсөн үүрэг даалгаврыг биелүүлээгүй,
 - ЭМС-ын багцын Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 10 ор /Архангай, Цахир сум/, Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөл /Ховд, Мянгад сум/ ТАХ-ний гадна тохижилтын ажлыг хийгээгүй байхад комиссын дүгнэлтийг баталгаажуулсан,
 - ЭМС-ын багцын Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Баянхонгор, Хүрээмарал сум/-д цэвэр, бохир усны шугам, ариун цэврийн өрөө ашиглалтад ороогүй, цонхны битүүмж муу, далий муруй суулгаснаас өрөөнүүдийн цонхоор шороо ордог, гадна талбайн тохижилт, явган хүний зам, машины зогсоолын ажлыг хийгээгүй,
 - ЭМС-ын багцын Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 17 ор /Сүхбаатар, Мөнххаан сум/-д холбоо дохиолол ажиллахгүй, халаалтын түрэлтийн насос, гүнийн худгийн ус татах насосууд эвдэрсэн, 7 камер суулгахаас 4 камер дутуу байхад улсын комисс хүлээн авсан байна.

2.33. Эдгээр нь Засгийн газрын 2021 оны 212 дугаар тогтоолоор баталсан “Барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах дүрэм”-ийн 7.6³⁶, 8.1³⁷ 8.2.1³⁸ дахь заалтад нийцэхгүй байх тул зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх албан шаардлага, зөвлөмж хүргүүлэв.

³⁶ 7.6. “Комисс ажилласны дараа комиссын гишүүд өгсөн санал, үүрэг даалгаврын биелэлтийг шалгаж, биелэлт хангагдсан тохиолдолд энэ дүрмийн 4 дүгээр хавсралтад заасан үүрэг даалгаврын биелэлтийн хуудсанд гарын үсэг зурж баталгаажуулна”

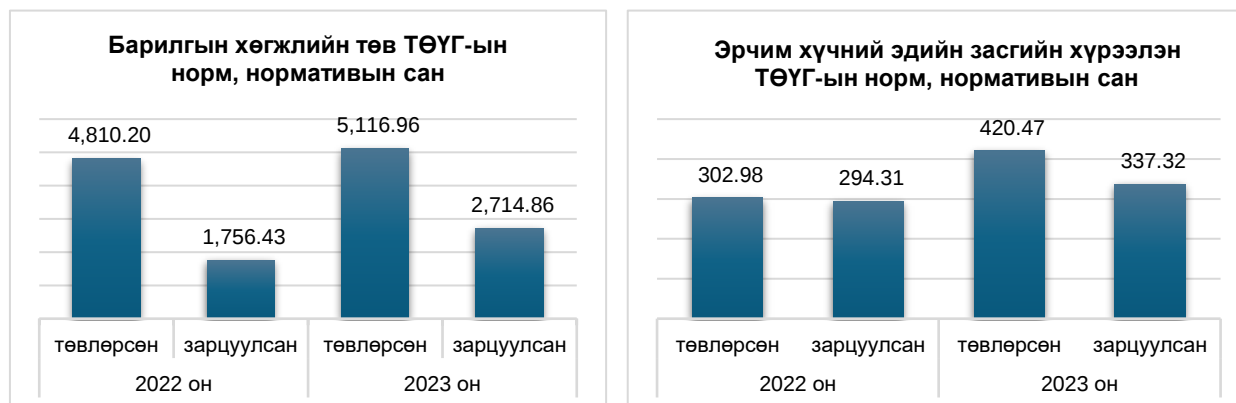
³⁷ 8.1. “Захиалагч, гүйцэтгэгч талууд илэрсэн зөрчил дутагдлыг ажлын 14 өдөрт багтаан арилгаж, комиссын хуралдаанаас даалгасан үүрэг даалгаврын биелэлтийг хангаж, шаардлагатай баримт бичгийг бүрдүүлнэ”

³⁸ 8.2.1. “Барилга байгууламж нь ашиглалтад оруулах шаардлагыг хангасан гэж комиссын бүх гишүүд үзсэн тохиолдолд энэ дүрмийн 2 дугаар хавсралтад заасан маягтын дагуу барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах дүгнэлт”

2.34. Барилга байгууламжийн төсөвт өртгөөс тодорхой хувийг норм, нормативын сангийн дансанд төвлөрүүлж норм, нормативын баримт бичиг боловсруулах, судалгаа хийх, шинэчлэхэд зарцуулахаар Барилгын тухай хуулийн 5.8³⁹-д заасан байна.

2.35. Барилгын хөгжлийн төв ТӨҮГ олон нийтийн барилга байгууламжийн, Эрчим хүчний эдийн засгийн хүрээлэн ТӨҮГ эрчим хүчний барилга байгууламжийн, Зам тээврийн хөгжлийн төв ТӨҮГ авто замын байгууламжийн норм, нормативын сангийн хөрөнгийг төвлөрүүлэн, зарцуулж байна.

Дүрслэл 4. Нормчлолын сангийн мэдээлэл (сая төгрөг)

2.36. Барилгын салбарт мөрдөж байгаа норм дүрмийн шинэчлэл хийгдэхгүй удааширдаг, цалин, тариф, үнийн индекс, нэгж хүчин чадлын жишиг үнэлгээ хуучирсан зэргээс шалтгаалан барилга угсралтын ажил удааширч зураг төслийн дагуу гүйцэтгэх боломжгүй нөхцөл үүсэж байна. Харин норм, нормативын санд төвлөрсөн хөрөнгийг зориулалтын дагуу зарцуулаагүй үлдэгдэлтэй байна.

2.37. Барилга байгууламжийн гүйцэтгэлд тулгарч байгаа нийтлэг асуудалд тулгуурлан зураг төслөөс өөрчлөх, чанаргүй гүйцэтгэх шалтгаан нөхцөлийг судалж, холбогдох норм, дүрмийг шинэчлэх шаардлага үүссэн байна.

2.38. Тухайлбал барилга байгууламжийн салхивчийн системд өндөр хүчин чадлын сэнс байрлуулснаас дуу чимээ үүсэж ажлын байрны орчин нөхцөл алдагдах, салхивчийн хоолой нь барилгын дотор интерьертэй уялдахгүй байх, агаар орох системийг төлөвлөөгүйгээс дотор агаарын чанар гадна агаараас шууд хамаарах, дулаан алдагдал ихсэх зэрэг зөрчил илэрч байна. Тухайлбал:

- Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн төвийн барилга /Баян-Өлгий, Өлгий сум/,
- Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан Сонгино сум/,
- Сургуулийн дотуур байрны барилга, 50 ор /Сүхбаатар, Наран сум/,
- Спорт цогцолборын барилга /Хэнтий, Баянмөнх сум/,
- Хүүхэд хамгаалал, хөгжлийн төвийн барилга /Баян-Өлгий, Өлгий сум/

2.39. Барилгын тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.1.11-д “зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх иргэн, хуулийн этгээдийн нэгдсэн бүртгэл хөтлөх” чиг үүргийг БХБЯ хэрэгжүүлэхээр заасан боловч орон нутагт улс, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж байгаа барилга байгууламж, их засварын ажилд үе шатны хяналт хийж, зөвлөх үйлчилгээ үзүүлж байгаа хуулийн этгээдийн бүртгэлгүй, Засгийн газрын 2021 оны 343 дугаар тогтоолын хавсралтаар

³⁹ 5.8. “Барилга байгууламжийн норм, нормативын сангийн хөрөнгийг салбарын хууль тогтоомж, норм, нормативын баримт бичгийг боловсруулах, судлах, сурталчлах, хэвлэн олшруулах болон эдгээрийг зохион байгуулахтай холбоотой үйл ажиллагаанд зарцуулна”

баталсан “Зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх иргэн, хуулийн этгээдэд тавих шаардлага, бүртгэх журам”-ын шаардлагыг хангаж байгаа эсэх нь тодорхойгүй байна.

2.40. Төсөвчдийн мэдлэг, мэргэжлийн ур чадвар, хандлагаас шалтгаалж барилга байгууламжийн төсвийн тооцооллыг зураг төслийн дагуу, үнэн зөв хийхгүй, ажлын тоо хэмжээг орхигдуулах, үндэслэл, материалын орц, үнийг алдаатай тооцоолох, өндөр үнээр тусгах зэрэг зөрчил гарсаар байгаа нь барилгын үйл ажиллагаанд оролцогчдод хүлээлгэх хариуцлагын тогтолцоо бүрдээгүйг харуулж байна.

БҮЛЭГ 3. ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭГ АЧ ХОЛБОГДЛООР НЬ ЭРЭМБЭЛЖ ТӨЛӨВЛӨХГҮЙ БАЙГАА НЬ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮР ДҮНГ БУУРУУЛЖ БАЙНА

Төсөл, арга хэмжээг иж бүрэн байдлаар төлөвлөөгүй, барилгын ажил хугацаандаа хэрэгжээгүйгээс зарим төсөл, арга хэмжээний ашиглалт, үр дүн хангалтгүй байна

3.1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэлээр 2023 онд нийт 552 төсөл, арга хэмжээ хэрэгжиж дууссаны үр дүнд боловсрол, соёл, спортын 209, эмнэлгийн 49 барилга, цэвэр бохир усны 345 км шугам, худаг, насос, цэвэрлэх байгууламж 36, цахилгаан, дулааны дамжуулах, түгээх 42 байгууламж, 70.4 км дулааны шугам сүлжээ, 71.4 км ЦДАШ, 74.6 км авто зам, 598.2 урт/метр гүүр тус тус ашиглалтад орсон байна.

3.2. ОУВС-ийн 2023 оны тайланд тусгагдсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын үнэлгээ”-ээр Монгол Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын үр ашгийн үзүүлэлт 14% сайжирч, зарим чиглэлд тодорхой ахиц дэвшлүүд гарч байгааг үнэлж дүгнэсэн байна.

3.3. Эрүүл мэндийн салбарт оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, дотооддоо оношлох, эмчлэх боломжийг бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд 2021-2023 онуудад улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт болон бусад эх үүсвэрээр зарим ТАХ-г хэрэгжүүлсэн нь тодорхой үр дүнд хүрсэн байна. Тухайлбал:

- *Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэгт цусны үүдэл эс шилжүүлэн суулгах 9 ортой иж бүрэн нэгжийг 1.4 тэрбум төгрөгөөр байгуулснаар эрүүл мэндийн чиглэлээр гадаад улс руу урсах мөнгөн урсгалыг бууруулсан;*
- *Нүдний мэс заслын 0.7 тэрбум төгрөгийн тоног төхөөрөмж нийлүүлж суурилуулснаар Монгол Улсад эмчлэх боломжгүй 26 өвчний жагсаалтыг бууруулан 2022-2024 онд нийт 46 хүүхдийн нүдэнд торлог шилэнцэрийн мэс заслыг амжилттай хийсэн;*
- *Удам зүйн лабораторийн хүчин чадлыг 1.0 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж хүүхэд, насанд хүрэгчдийн дунд удамшлын хромосомын эмгэгийг цитогенетик, молекул биологийн аргаар оношилж эхэлсэн;*
- *Цагт 20 м.куб хүчилтөрөгч үйлдвэрлэх хүчин чадалтай Хүчилтөрөгчийн бэсрэг үйлдвэрийг 26 эмнэлэгт 15.1 тэрбум төгрөгөөр байгуулснаар жилд 0.05-0.1 тэрбум төгрөг хэмнэсэн үр дүнтэй байна.*

3.4. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлж, хүлээн авсан зарим барилга угсралтын ажлын инженерийн шугам сүлжээний холболт, дэд бүтцийн асуудлыг иж бүрэн байдлаар төлөвлөж хэрэгжүүлээгүйгээс хүлээн авсан барилга байгууламж ашиглалтгүй, мөн зарим барилга байгууламжийн ажил хугацаандаа ашиглалтад ороогүйгээс бэлтгэсэн тавилга, тоног төхөөрөмж нь ашиглалтгүй хадгалагдаж байна. Тухайлбал:

- *БШУС-ын багцын 1.5 тэрбум төгрөгийн өртөгтэй Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Архангай, Ихтамир/ барилгын инженерийн шугам, сүлжээний ажлыг иж бүрнээр төлөвлөж хэрэгжүүлээгүйгээс улсын комисс хүлээн авсан боловч ашиглалтгүй;*
- *БХБС-ын багцын 3.2 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 1000, 900 айлын орон сууцны хороолол, ус дамжуулах төвийн гадна инженерийн шугам сүлжээний ажил /Баян-Өлгий, Өлгий/ улсын комисс хүлээн авсан боловч нэгдсэн шугам, сүлжээний эх үүсвэрт холбоогүйгээс ашиглалтгүй;*
- *Барилгын техникийн хяналтын улсын байцаагчийн 2019 оны 08-07-033/07/13 дугаартай дүгнэлтээр “ашиглах боломжгүй” гэж дүгнэлт гаргасан барилгад БШУС-ын багцын улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, 3 дугаар цэцэрлэг/-ын ажлыг 0.3 тэрбум төгрөгөөр*

гүйцэтгүүлэн хүлээн авсан бөгөөд уг барилгын дээврийн хэсэгт нуралт үүссэн, ашиглахад эрсдэлтэй;

- БХБС-ын багцын Төрийн албан хаагчдын орон сууцын барилга, 14 айл /Өмнөговь, Баян-Овоо сум/ ТАХ-а 2022 оны 12 дугаар сарын 14-ны өдөр Өмнөговь Гурвансайхан орон сууцны корпорац хүлээн авснаас хойш барилгын гадна талын зарим хэсэг өнгөө алдсан, халцарсан, хаалга гажсан, цоож эвдэрсэн, өрөөний дотор шаврын хагарал үүссэн, тааз хананы заагаар шороо, тоос ордог, паркет шаланд зай завсар үүссэн, хөндийрсөн зөрчлүүд илэрснээс шалтгаалж ашиглаж эхлээгүй;
- БОАЖС-ын багцын Хэнтий аймагт Дэлгэрхаан, Жаргалтхаан, Өмнөдэлгэр сумдын гадна цэвэр усны шугам сүлжээний ажилд зураг төсөв боловсруулах даалгаварт заасан аж ахуйн нэгж болон төрийн байгууллагуудын холболт хийх ажлыг төсөвт тусгаагүй, зарим аж ахуйн нэгж, төрийн байгууллагуудыг цэвэр усан хангамжид холбох ажлыг хийгээгүй, Их хуралдай цогцолборыг ажиллуулах байгууллага тодорхойгүйгээс шалтгаалан ашиглалтгүй;
- БШУС-ын багцын Батноров сумын ЕБС-ийн барилгын спорт заал, урлаг заалны тавилга тоног төхөөрөмж, Өмнөдэлгэр сумын ЕБС-ийн барилгын ширээ, сандлыг төсөвт тусгаагүйгээс сургуулийн 3 дугаар давхрыг ашиглаагүй;
- ХХААХҮС-ын багцын Хүнс, ногооны агуулахын барилга, 500 тн /Хөвсгөл, Мөрөн сум/ болон Хүнсний ногооны зoorь, 500 тонн /Хөвсгөл, Мөрөн сум/ ТАХ-ний 2.3 тэрбум төгрөгийн 2 барилгыг хүлээн авсан боловч ашиглагч байгууллага тодорхойгүйгээс шалтгаалан ашиглалтгүй;
- ХХААХҮС-ын багцын Бизнес хөгжлийн төвийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/ болон, Бизнес хөгжлийн төвийн өргөтгөлийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/, Ахуй үйлчилгээний төвийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн/ ТАХ-ны 3 барилгыг нийт 2.8 тэрбум төгрөгөөр гүйцэтгүүлэн хүлээн авсан боловч холболтын ажлаас шалтгаалан ашиглалтгүй;
- ХХААХҮС-ын багцын орон нутгийн хөгжлийг дэмжих “Шинэ хөдөө” төслийн хүрээнд нийлүүлсэн 9.2 тэрбум төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг эзэмшиж, ашиглах иргэн, аж ахуй нэгж тодорхойгүйгээс ашиглалтгүй хадгалагдаж байна.

3.5. Энэ нь төсвийн хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг бууруулж, ашиглалтгүй хөрөнгийн тоог нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг тэргүүлэх ач холбогдол, хэрэгцээ шаардлагаар эрэмбэлж төлөвлөхгүй байгаа нь санхүүжилтийн үр ашгийг бууруулж байна

3.6. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар төсвийг тэлсэн, эдийн засгийн үр ашиг багатай зарим төсөл, арга хэмжээг судалгаа, тооцоогүйгээр төлөвлөж хэрэгжүүлсэн байна. Тухайлбал:

- ХНХС-ын багцад 1.9 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэйгөөр Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх, Цагаан-Үүр, Чандмань-Өндөр сумын төв тус бүрд 1 ахмадын төвийн барилга, Мөрөн сумын 10-14 дүгээр багт ахмадын өргөөний 2 барилга, нийт 5 барилгын ажлыг төлөвлөсөн;
- ХНХС-ын багцад Хан-Уул дүүргийн 12 дугаар хороо буюу Биокомбинатад 2.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Иргэдийн хөгжлийн төвийн барилга болон 1.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй Хүүхэд, залуучууд, ахмадын хөгжлийн барилга барихаар тус тус төлөвлөсөн;
- ЗТХС-ын багцад 2.1 тэрбум төгрөгийн Хорооллын авто замын шинэчлэл, өргөтгөл /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 13, 14, 15 дугаар хороо/ болон 1.0 тэрбум төгрөгийн Хорооллын доторх авто зам /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 15 дугаар

хороо/ ТАХ-ны хүрээнд гол болон туслах замтай холбогдохооргүй, гудамж дунд зам барихаар төлөвлөж хэрэгжүүлсэн;

- БХБС-ын багцын 0.4 тэрбум төгрөгийн өртөгтэй Халуун усны барилгын /Баян-Өлгий, Бугат/ ТАХ-г хэрэгжүүлэхдээ зардал, үр ашиг, хэрэгцээ, шаардлагыг тооцохгүй төлөвлөснөөс түрээслүүлэх боломжгүй, зардлыг хариуцах байгууллагагүй, 2022 онд хүлээн авснаас хойш ашиглаагүй;
- БШУС-ын багцын Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан, Тэлмэн сум/ ТАХ-г төлөвлөж хэрэгжүүлэхдээ урсгал зардлыг тооцоогүйгээс бохирыг соруулахын тулд 120 км буюу аймгийн төвөөс тусгай зориулалтын машинаар нэг удаад 8 рейс, сард дунджаар 32 удаа соруулж тээвэрлүүлэх шаардлага тулгарсан байна.

3.7. Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.24-т “Төсвийн хөрөнгө оруулалт гэж улсын болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих хөрөнгийн зарлагыг хэлнэ” гэж заасан ч БХБС-ын багцад уг заалтыг хангаагүй 50.4 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй нийтийн орон сууцны дээвэр, фасад засвар, дулаалгын ТАХ-г 25.2 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлж хэрэгжүүлж байна.

3.8. Мөн ХХААХҮС-ын багцад Малчид болон Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих “Шинэ хөдөө” төсөл, Олон талт түншлэлийн хүрээнд “Үйлдвэрлэгч баг” төсөл, Орон нутгийн үйлдвэрлэлийг дэмжих, тоног төхөөрөмж, Малын үүлдэр, угсааг сайжруулах төсөл зэрэг нэршлээр нийт 39.4 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 29.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжих дүн бүхий ТАХ-ний хэрэгжилт, үр дүн нь хангалтгүй байна. Үүнд:

- Малчид болон орон нутгийн хөгжлийг дэмжих “Шинэ хөдөө” төсөл, орон нутгийн үйлдвэрлэлийг дэмжих тоног төхөөрөмж ТАХ-ний төсвөөс Ховд, Увс, Сүхбаатар, Төв аймаг нийт 1.5 тэрбум төгрөгийн 265 ш зөөврийн компьютер болон 2,260 ш таблет худалдан авахаар гэрээ байгуулсан, үүнээс 0.7 тэрбум төгрөгийн 25 ш зөөврийн компьютер, 600 ш таблетыг хүлээн аваагүй дутуу, хүлээн авсан зөөврийн компьютерыг багийн Засаг дарга, төрийн байгууллагын мэргэжилтнүүдэд, таблетыг аймаг, сумдын ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад тараан олгож ашиглуулж байгаа;
- Малын түүхий эд боловсруулах болон оёдлын, тавилгын, хүнсний, савлагааны, үсчин, гоо сайхны тоног төхөөрөмж, жижиг хэрэгсэл, дагалдах химийн бодис зэрэгт 2.6 тэрбум, хөргүүр, хүлэмж, усалгааны систем, хашаа зэрэгт 6.6 тэрбум, үржлийн мал, зөгийн бүл худалдан авахад 3.2 тэрбум, трактор, комбайн, газар тариалангийн бусад техник хэрэгсэлд 9.8 тэрбум, нийт 22.2 тэрбум төгрөг зарцуулсан ба үүнээс 5.5 тэрбум төгрөгийн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийг хүлээн аваагүй дутуу, 5.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийг ашиглаж эхлээгүй, 11.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийг эзэмшүүлж ашиглуулахдаа иргэд, аж ахуйн нэгжийг сонгон шалгаруулаагүй, түрээсээр эсвэл үнэ төлбөргүй олгосон, эзэмших ашиглах гэрээ байгуулаагүй зэргээр харилцан адилгүй нөхцөл журмаар олгосон;
- Тоног төхөөрөмжийн техникийн тодорхойлолт, тавигдах шаардлагыг нарийвчлан боловсруулаагүйгээс Булган, Төв, Ховд, Говь-алтай аймагт ижил хүчин чадал бүхий тракторыг харилцан адилгүй үнээр худалдан авсан, “Багц 22. Говьсүмбэр-Ахуйн үйлчилгээний тоног төхөөрөмж”-ийн техникийн тодорхойлолтын “Оёдлын үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж, хэрэгсэл” жагсаалтад оёдлын үйлдвэрлэлийн зориулалттай бус ердийн оёдлын машин худалдан авахаар тусгасан,
- Орхон аймгийн Орон нутгийн өмчийн газраас ХАА-г зохион байгуулсан Орон нутгийн хөгжлийг дэмжих “Шинэ хөдөө” төсөл /Орхон/ ТАХ-ний техникийн тодорхойлолтод хөрөнгө оруулалтын бус шинж чанартай бараа материал, техник хэрэгсэл тусган, худалдан авч иргэдэд үнэ төлбөргүй ашиглуулсан байна.

3.9. Дээрх байдлаар улсын төсвөөс тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих боломжгүй нийт 75.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийхээр төлөвлөн хэрэгжүүлж 2023 онд нийт 54.7 тэрбум төгрөг зарцуулсан нь Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.24⁴⁰, Төрийн болон орон нутгийн нутгийн өмчийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.5⁴¹, 6 дугаар зүйлийн 6.4.2⁴², 21 дүгээр зүйлийн 21⁴³, 30 дугаар зүйлийн “Төрийн өмчийн эд хөрөнгийг үнэ төлбөргүй шилжүүлэх” зүйлийн 30.3⁴⁴ дахь заалтад тус тус нийцэхгүй байна.

3.10. Энэ нь улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг нэн тэргүүний хэрэгцээ шаардлага, ач холбогдол, эдийн засгийн үр өгөөжөөр нь эрэмбэлж хэрэгжүүлэхгүй, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг оновчтой ашиглахгүй байгааг харуулж байна.

⁴⁰ 4.1.24. “Төсвийн хөрөнгө оруулалт гэж улсын болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих хөрөнгийн зарлагыг”

⁴¹ 5.5. “Төрийн өөрийн өмчийг зориулалт бусаар захиран зарцуулах, нийгмийн шинжтэй төсөл, арга хэмжээнд зарцуулах, хандив, тусламж, түүнтэй адилтгах хөтөлбөр, арга хэмжээг санхүүжүүлэхийг хориглох бөгөөд энэхүү хориглолтыг зөрчсөн эрх бүхий этгээдийг албан тушаалаас чөлөөлж, учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлнэ”

⁴² 6.4.2. “төрийн болон орон нутгийн чиг үүрэгт хамаарахгүй хөтөлбөр, арга хэмжээг санхүүжүүлэхгүй байх”

⁴³ 21. “Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн хөрөнгөөр хандив, тусламж, түүнтэй адилтгах аливаа хөтөлбөр, арга хэмжээ, нийгмийн шинжтэй үйл ажиллагаа, төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэхийг хориглоно”

⁴⁴ 30.3. “Хуульд өөрөөр заагаагүй бол төрийн өөрийн өмчийн эд хөрөнгийг эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр хандивлах, бэлэглэх, барьцаалах, зээлдүүлэх, бусад өмчийн хуулийн этгээдэд хувь хөрөнгө болгон оруулахыг хориглоно”

АУДИТЫН ДҮГНЭЛТ

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйл, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг хийж байна. Үүнд:

1. Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний тухайн жилийн 2,686.0 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийн гүйцэтгэл 83.2 хувь, тухайн онд хэрэгжүүлж дуусгахаар төлөвлөсөн 883 төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт 62.5 хувьтай байна.
2. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2023 онд нийт 552 төсөл, арга хэмжээ бүрэн хэрэгжиж, боловсрол, соёл, спортын 209, эмнэлгийн 49 барилга, цэвэр, бохир усны шугам хоолой 345 км, дулааны шугам 70.4 км, цахилгаан дамжуулах агаарын шугам 71.4 км, авто зам 74.6 км, гүүр 598.2 урт/метр, их засварын 44 ажил тус тус ашиглалтад орсон байна.
3. Төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд тусгах, санхүүжилтийг хэрэгжих хугацаатай уялдуулж төлөвлөхгүй байгаа зэрэг нь төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт удаашрах, төсөвт өртөг нэмэгдэх шалтгаан болж байна.
4. Төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртгийн нэмэгдэл зардлын үндэслэл, тооцоололд тавих Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын хяналт хангалтгүй байгаад дотоод аудит хийж, үр дүнг тооцох шаардлагатай байна.
5. Барилга байгууламжийн ажилд үе шатны хяналт гүйцэтгэж байгаа байгууллагуудын хүний нөөцийн хүрэлцээ, мэргэжлийн чадавхад хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж захиалагчийн хяналтын чанар, үр нөлөөг дээшлүүлэх шаардлагатай байна.
6. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд тулгарсан асуудлыг шийдвэрлэх чиг үүрэг, хариуцах байгууллага, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, хугацаа, шат дараалал тодорхойгүй, гэрээний хариуцлага тооцох эрх зүйн зохицуулалт хангалтгүй байгаа нь төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт удаашрах, зогсонги байдалд хүргэхэд нөлөөлж байна.
7. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг нэн тэргүүний хэрэгцээ шаардлага, тэргүүлэх ач холбогдол, эдийн засгийн үр өгөөжөөр нь эрэмбэлж төлөвлөхгүй, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг оновчтой ашиглахгүй байна.

АУДИТЫН ЗӨВЛӨМЖ

Аудитын дүн, дүгнэлт нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг өгч байна.Үүнд:

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД-д:

1. Барилга байгууламжийн ажлын үе шат бүрийг хянах үйл ажиллагаа, захиалагчийн хяналтын тогтолцооны үр нөлөөнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, сайжруулахад чиглэсэн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх
2. Төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд оролцогч талуудын эрх үүрэг, хоорондын харилцааг зохицуулах, тулгарсан асуудлыг шийдвэрлэх, гэрээ цуцлах, хохирлыг тооцож нэхэмжлэх, гүйцэтгэлийн болон урьдчилгаа төлбөрийн баталгааг төвлөрүүлэхтэй холбоотой зохицуулалтыг холбогдох журамд нэмж тусгах

МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД БӨГӨӨД ЭДИЙН ЗАСАГ, ХӨГЖЛИЙН САЙД-д:

1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж дууссан боловч гадна шугам сүлжээ, эх үүсвэрийг иж бүрэн төлөвлөөгүйгээс зориулалтын дагуу ашиглаж эхлээгүй барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн санхүүгийн болон бусад эх үүсвэрийг шийдвэрлэх замаар хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг нэмэгдүүлэх
2. Техник, эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулах ажлын даалгаварт тавигдах шаардлага, хүлээн авах шалгуур, төсөвт өртгийг тооцох жишиг үнийг тогтоож мөрдүүлэх

САНГИЙН САЙД-д:

1. Худалдан авах ажиллагаанд давуу эрх тооцуулан шалгарсан тохиолдолд түүнд хяналт тавих, хэрэгжилтийг үнэлэх, хариуцлага тооцох эрх зүйн зохицуулалтыг холбогдох заавар, журамд тусгах
2. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын цахим системд Төсвийн ерөнхийлөн захирагч бүр төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, хэрэгжилт, санхүүжилтийн мэдээллийг бүрэн байршуулсан эсэхэд хяналт-шинжилгээ үнэлгээ, дотоод аудит хийх

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧДАД:

1. Төсвийн хөрөнгө оруулалтын удирдлагын цахим системд төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, багцын задаргаа, хэрэгжилт, санхүүжилтийн мэдээллийг бүрэн байршуулах, бүрэн байршуулсан эсэхэд хагас жил тутам дотоод аудит хийж хэрэгжилтийг хянах

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙДАД:

1. Засгийн газрын 2021 оны 212 дугаар тогтоолоор баталсан "Барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулах дүрэм"-ийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, нэгдсэн чиглэл, арга зүйгээр хангах
2. Барилга байгууламжийн зураг төсөл, ажлын чанар, гүйцэтгэлд илэрч байгаа нийтлэг зөрчил, тулгарч байгаа асуудалд судалгаа, шинжилгээ хийж барилгын норм, дүрэм, стандартыг өөрчлөн шинэчлэх, сайжруулах ажлыг зохион байгуулан, норм нормативын сангийн хөрөнгийг үр дүнтэй зарцуулах

ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД-д:

1. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний үр дүнд бий болсон үйлдвэр, агуулах, зоорь, хүлэмж, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, үржлийн мал зэргийн ашиглагчийг нээлттэй, ил тод, өрсөлдөөнт зарчмаар сонгон шалгаруулах, оновчтой, үр ашигтай ашиглахад чиглэсэн журам, заавар боловсруулан баталж, нэгдсэн арга зүйгээр хангах, хэрэгжилт үр дүнг бүртгэх, тайлагнах, хянах, хариуцлага тооцох тогтолцоог бүрдүүлэх

БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ САЙД-д:

1. Ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн ширээ, сандалд тавигдах чанар, эдэлгээтэй холбоотой нарийвчилсан шаардлагыг боловсруулан мөрдүүлэх, бүсчилсэн хэлбэрээр орон нутагт үйлдвэрлэх, нийлүүлэх нөөц боломжийг судалж худалдан авах ажиллагааг чанартай, үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар зохион байгуулах

ХОЛБОГДОХ БАЙГУУЛЛАГЫН САНАЛ

МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН ЯАМ

Засгийн газрын II байр, С.Данзангийн гудамж 5/1,
4-р хороо, Чингэлтэй дүүрэг, 15160 Улаанбаатар хот,
Утас/факс: (976-51) 26 74 68, Цахим шуудан: info@mof.gov.mn,
Цахим хуудас: <http://www.mof.gov.mn>

2024.06.08 № 08/4613

танай _____-ны № _____-т

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗРЫН
ГҮЙЦЭТГЭЛ-НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН
ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР Д.ЭНХБОЛД ТАНАА

Танаас ирүүлсэн 2024 оны 05 дугаар сарын
27-ны өдрийн 08/1409 тоот "Тайлангийн төсөлд
санал авах тухай" албан бичигтэй танилцлаа.

Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө
оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүнд
хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайлан, дүгнэлт
болон зөвлөмжийн төсөлд холбогдох саналыг
хавсралтаар хүргүүлж байна.

ТӨРИЙН НАРИЙН
БИЧГИЙН ДАРГА

Ж.ГАНБАТ

9765002433

**Улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр
дүнд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайлан, дүгнэлт болон зөвлөмжийн төсөлд
өгөх санал**

1. Тайлангийн төслийн "1.2. Тухайн оноос хэрэгжиж эхлэх зарим төсөл, арга хэмжээг зохион байгуулахдаа эрх шилжүүлэх шийдвэрийг холбогдох журамд заасан хугацаанд гаргаагүй, хуулийн дагуу гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулаагүй, хуулиар батлагдсан ангиллыг зөрчиж төсөвт тусгаагүй төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлсэн зэрэг зөрчил илэрлээ"

**Тайлбар 1-ийг
харна уу**

ТАЙЛБАР: Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар батлагдсан төсөл, арга хэмжээний эрх шилжүүлэх, худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулах, гэрээ байгуулах, хэрэгжүүлэх, хяналт тавих болон санхүүжилтийн материалыг хянан баталгаажуулах чиг үүрэг нь тухайн захиалагчид хамаарах тул тайлангийн төслийг 1.2 дахь хэсгийг хэрэгжүүлэгч байгууллагуудад хамааруулах, түүнчлэн төсвийн тухай хуульд тусгаагүй төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлээгүй байх тултөсөвт тусгаагүй төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлсэн... гэдгийг хасах;

2. Тайлангийн төслийн "Өмнөх оноос шилжин хэрэгжих төсөл, арга хэмжээг тусгахгүй орхигдуулсан ба төсөл, арга хэмжээний өртгийг нэмэгдүүлэх замаар шинэ төсөл, арга хэмжээг шилжих нэрээр төлөвлөсөн байна", 1.10. Дээр дурдсанаар шилжих ТАХ-ний нэр дээр шинэ ТАХ-г төлөвлөсөн боловч өмнөх онуудад эхлүүлсэн 25 төсөл, арга хэмжээг тусгахгүй орхигдуулсан нь Төсвийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.6 дахь заалтад шилжих буюу өмнөх оноос дамжин хэрэгжих төсөл, арга хэмжээг нэн тэргүүнд эрэмбэлж төлөвлөх зарчимд нийцээгүй байна. /Хавсралт 3/

**Тайлбар 2-ыг
харна уу**

ТАЙЛБАР: Уг хэсэгт тусгасан төсөл, арга хэмжээ бүр нь 2023 он руу шилжин хэрэгжихгүй буюу дараа он руу шилжих санхүүжилтийн үлдэгдэлгүй, түүнчлэн зарим төсөл, арга хэмжээ нь төсвийн тодотголоор хасагдсан байх тул тайлангийн дээрх хэсгүүдийг нягтлах;

3. Тайлангийн төслийн "1.13. 1.13. БХТ-ийн магадлалын ажлын дүнг нэгтгэн хүргүүлсэн БХБС-ын судалгаа, албан бичиг, магадлалын дүгнэлтүүдэд тулгуурлан Сангийн яамнаас улсын төсвийн 2023 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд 566

төсөл, арга хэмжээнд 297.5 тэрбум төгрөгийн бараа материалын үнийн өсөлтийн зөрүү олгохоор төсөвт тусгажээ."

**Тайлбар 3-ыг
харна уу**

ТАЙЛБАР: Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртөгт бий болсон барилгын материалын үнийн өсөлтийн судалгаа, тооцооллыг БХБЯ-ны ажлын хэсэг, Барилгын хөгжлийн төвийн магадлалын дүгнэлтэд үндэслэн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын саналын дагуу 2023 оны төсвийн төсөлд тусган өргөн барьсан байх тул уг хэсгийг залруулах;

4. Тайлангийн төслийн зөвлөмж хэсгийн Ерөнхий сайдад гэсний "Төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд оролцогч талуудын эрх үүрэг, хоорондын харилцааг зохицуулах, тулгарсан асуудлыг шийдвэрлэх, гэрээ цуцлах, хохирлыг тооцож нэхэмжлэх, гүйцэтгэлийн болон урьдчилгаа төлбөрийн баталгааг төвлөрүүлэхтэй холбоотой нарийвчилсан зохицуулалт, аргачлал боловсруулж мөрдүүлэх"

**Тайлбар 4-ийг
харна уу**

ТАЙЛБАР: Уг хэсэгт тусгасан зарим асуудал Сангийн яамны чиг үүрэгт хамаарахгүй асуудлууд буюу захиалагч, гүйцэтгэгч гэрээний хэрэгжилтийн хүрээнд зохицуулах арга хэмжээ байгааг анхаарах, мөн аргачлал гэснийг хасах;

ХОЛБОГДОХ БАЙГУУЛЛАГЫН САНАЛД ӨГСӨН ТАЙЛБАР

Сангийн яамнаас ирүүлсэн саналд дараах тайлбарыг өгч байна. Үүнд:

Тайлбар 1. Саналыг хүлээн авч тайланд өөрчлөлт оруулав.

Тайлбар 2. Саналыг хүлээн авч тайланд өөрчлөлт оруулав.

Тайлбар 3. Саналыг хүлээн авч тайланд өөрчлөлт оруулав.

Тайлбар 4. Саналыг хүлээн авч тайланд өөрчлөлт оруулав.

ХАВСРАЛТУУД

Хавсралт 1

Тендерийн хэмнэлтийг хасаж тооцохгүйгээр нэмэлт гэрээ байгуулсан төсөл, арга хэмжээ (сая төгрөг)

№	Төсөл арга хэмжээний нэр	ТЕЗ	Магадлалын төсөвт өртөг	Байгуулсан гэрээний дүн	Тендерийн хэмнэлт	Тендерийн хэмнэлтээр бууруулах гэрээний дүн
1	Спорт заалны барилга /Увс, Хяргас сум/	ОНБТ СҮХД	2,535.8	2,535.8	18.2	2,517.6
2	Багшийн хөгжлийн төвийн барилга /Ховд, Жаргалант сум/	БШУС	7,227.3	7,226.7	283.1	6,943.6
3	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Баян-Өлгий, Ногооннуур сум, Улаанбайшинт боомт/	БШУС	1,388.5	1,388.5	4.0	1,384.5
4	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Баян-Өлгий, Булган сум, Сайхан баг/	БШУС	1,924.0	1,924.0	14.0	1,910.0
5	Сүхбаатар дүүргийн хүүхэд, залуучуудын ногоон бүсийн зуслан /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг/	ХНХС	4,562.7	4,562.7	7.1	4,555.6
6	Хүүхэд хамгаалал, хөгжлийн төвийн барилга /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	ХНХС	3,090.8	3,090.8	18.3	3,072.5
7	Хүүхэд хамгаалал, хөгжлийн төвийн барилга /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	ХНХС	6,803.9	6,803.9	20.0	6,783.9
8	Хүүхэд, залуучууд, ахмадын хөгжлийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 12 дугаар хороо/	ХНХС	1,310.3	1,310.3	24.1	1,286.2
9	Ахмадын төвийн барилга /Сэлэнгэ, Мандал сум/	ХНХС	2,207.8	2,207.8	11.7	2,196.1
10	Цөцгийн тос үйлдвэрлэх сүүний ферм /Булган, Тэшиг сум/	ХХААХҮС	3,715.9	3,715.9	20.0	3,695.9
11	Спорт цогцолборын барилга, 150 суудал /Улаанбаатар, Багахангай дүүрэг, 2 дугаар хороо/	ОНБТ СҮХД	2,412.9	2,412.9	14.4	2,398.5
12	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Хэнтий, Галшар сум/	СОС	3,068.6	3,068.6	4.1	3,064.5
13	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Баян-Өлгий, Толбо сум/	СОС	2,763.1	2,763.1	6.4	2,756.8
14	Ахмадын урлаг, соёлын төвийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	СОС	779.5	779.5	11.1	768.4
15	Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, 100 ор /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	ЭМС	28,656.3	28,656.2	57.3	28,598.9
16	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 20 ор /Баян-Өлгий, Өлгий сум, Хотгор баг/	ЭМС	1,003.32	1,003.3	5.0	998.3
17	Зооноз өвчин судлалын төвийн барилга /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	ЭМС	2,680.4	2,680.0	54.0	2,626.0
	Нийт		76,131.1	76,130.0	572.8	75,557.3

**Төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтийг хэрэгжих хугацаанд тэнцүү хэмжээгээр хуваарилж
батлаагүй төсөл, арга хэмжээ (сая төгрөг)**

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	ТЕЗ	Хэрэгжих хугацаа (3 жил)	Төсөвт өртөг	Төлөвлөсөн санхүүжилт, өртөгт эзлэх хувь (сая.төг)					
					2022 онд		2023 онд		Хоёр жилд	
					Дүн	Хувь	Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
1	Аймгийн төвийн 1800 айлын орон сууцны хорооллын цахилгаан хангамж, инженерийн шугам сүлжээ /Дорнод, Хэрлэн сум/	БХБС	2022-2024	9,749.6	192.0	2.0	193.8	2.0	385.8	4.0
2	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны гадна фасадны засвар /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 7 дугаар хороо, 2, 30, 31 дүгээр байр/	БХБС	2022-2024	2,100.0	160.0	8.0	50.0	2.0	210.0	10.0
3	Аймгийн төвийн гэр хорооллын шинэчлэл, дэд бүтэц /Архангай/	БХБС	2022-2024	26,964.8	1,390.6	5.0	6,387.6	24.0	7,778.2	29.0
4	Хабитат, Мангирт чиглэлийн дулаан хангамжийн 2 дугаар контур /Дархан-Уул, Дархан сум, 15 дугаар баг/	БХБС	2022-2024	7,646.5	420.0	5.0	2,018.8	26.0	2,438.8	32.0
5	Гэр хорооллын цэвэр, бохир усны шугам сүлжээ /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	БХБС	2022-2024	25,328.3	2,400.0	9.0	6,425.6	25.0	8,825.6	35.0
6	Аймгуудын шинэ суурьшлын бүсэд баригдах орон сууцны хорооллын шугам сүлжээ, дэд бүтэц /Улсын хэмжээнд/	БХБС	2022-2024	100,000.0	13,680.0	14.0	23,340.2	23.0	37,020.2	37.0
7	Хуучин орон сууцны дахин төлөвлөлт, дэд бүтэц, хотын инженерийн шугам сүлжээний засвар, шинэчлэл /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	БХБС	2022-2024	5,200.0	250.0	5.0	1,000.0	19.0	1,250.0	24.0
8	Төвийн болон гэр хорооллын инженерийн хангамжийн шугам сүлжээ, тохижилт /Төв, Сэргэлэн, Эрдэнэ, Баянчандмань, Борнуур сум/	БХБС	2022-2024	15,792.9	2,100.0	13.0	4,368.1	28.0	6,468.1	41.0
9	"Залуус-1" орон сууцны хорооллын төслийн гадна инженерийн 1 дүгээр хэлхээний шугам сүлжээ, барилга байгууламж, авто зам /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	БХБС	2022-2024	28,834.6	3,642.2	13.0	8,460.6	29.0	12,102.8	42.0
10	Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад зориулсан автобус /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	БШУС	2022-2024	5,400.0	210.0	4.0	200.0	4.0	410.0	8.0
11	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 2 дугаар хороо/	БШУС	2022-2024	3,200.0	300.0	9.0	100.0	3.0	400.0	13.0
12	Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан, Баянтэс сум/	БШУС	2022-2024	6,179.9	238.1	4.0	1,000.0	16.0	1,238.1	20.0

13	Сургуулийн барилга, 640 суудал, спорт заал /Хөвсгөл, Галт сум, 5 дугаар баг/	БШУС	2022-2024	14,447.9	300.0	2.0	3,199.2	22.0	3,499.2	24.0
14	Сургуулийн барилга, 960 суудал, спорт заал /Хөвсгөл, Мөрөн, 8 дугаар баг, Дэлгэрмөрөн цогцолбор сургууль/	БШУС	2022-2024	13,055.0	216.2	2.0	3,270.3	25.0	3,486.5	27.0
15	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Увс, Улаангом сум, 1 дүгээр сургууль/	БШУС	2022-2024	11,000.0	500.0	5.0	2,622.2	24.0	3,122.2	28.0
16	Сургуулийн барилга, 640 суудал, спорт заал /Хөвсгөл, Жаргалант сум, 5 дугаар баг/	БШУС	2022-2024	15,105.5	400.0	3.0	3,158.7	21.0	3,558.7	24.0
17	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Завхан, Улиастай сум, 5 дугаар баг/	БШУС	2022-2024	11,550.0	220.0	2.0	3,152.2	27.0	3,372.2	29.0
18	Цэцэрлэгийн барилга худалдан авах, 300 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 24 дүгээр хороо/	БШУС	2022-2024	4,800.0	1,216.8	25.0	583.2	12.0	1,800.0	38.0
19	Багшийн хөгжлийн төвийн барилга /Ховд, Жаргалант/	БШУС	2022-2024	7,227.3	1,000.0	14.0	1,816.9	25.0	2,816.9	39.0
20	"Алтанбулаг" чөлөөт бүсийн цахилгаан хангамжийн өргөтгөл /Сэлэнгэ, Алтанбулаг сум/	ЭЗХС	2022-2024	15,634.1	200.0	1.0	3,193.8	20.0	3,393.8	22.0
21	Сэргээн засах эмнэлгийн барилга, 40 ор /Өмнөговь, Даланзадгад сум, 6 дугаар баг/	ЭМС	2022-2024	4,692.0	140.0	3.0	600.0	13.0	740.0	16.0
22	Эх хүүхдийн Эрүүл Мэндийн Үндэсний төвийн "Хүүхдийн зөвлөх поликлиник"-ийн өргөтгөлийн барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	ЭМС	2022-2024	20,674.5	468.0	2.0	3,992.3	19.0	4,460.3	22.0
23	Нисэх буудлын өргөтгөлийн барилга /Баян-Өлгий, Өлгий/	ЗТХС	2022-2024	4,495.3	500.0	11.0	350.0	8.0	850.0	19.0
24	Норовлин сумаас Баян-Уул чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам, 68.3 км /Хэнтий, Норовлин, Дорнод, Баян-уул /	ЗТХС	2022-2024	75,380.7	1,260.0	2.0	21,856.7	29.0	23,116.7	31.0
25	Баян-Уул сумаас Ульхан боомт хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 50 км /Дорнод, Баян-Уул сум/	ЗТХС	2022-2024	89,360.3	1,080.0	1.0	5,000.0	6.0	6,080.0	7.0
26	Хадлангийн талбайг сэргээх "Борбулан" төсөл /Булган, Баяннуур сум/	ХХААХҮС	2022-2024	3,000.0	300.0	10.0	300.0	10.0	600.0	20.0
27	Үр тариа хадгалах агуулах /Увс, Дорнод/	ХХААХҮС	2022-2024	4,930.8	400.0	8.0	1,049.8	21.0	1,449.8	29.0
28	10/35/6 кВ-ын Баянхонгор дэд станцын өргөтгөл, шинэчлэл /Баянхонгор/	ЭХС	2022-2024	13,296.7	2,453.6	18.0	3,530.4	27.0	5,984.0	45.0
29	Улаанбаатар хотын гэр хорооллын цахилгаан эрчим хүчинд холбогдоогүй, хүчдэлийн уналттай айл өрхүүдийн цахилгаан хангамж /Улаанбаатар/	ЭХС	2022-2024	29,912.8	5,882.6	20.0	7,996.6	27.0	13,879.2	46.0
30	Хилийн анги шинээр байгуулах /Хөвсгөл, Цагаан-Уул/	ХЗДХС	2022-2024	8,339.1	2,000.0	24.0	1,892.0	23.0	3,892.0	47.0
31	Олон угсаатны театрын барилга /Ховд, Жаргалант сум/	СоС	2022-2024	15,758.5	4,200.0	27.0	3,400.2	22.0	7,600.2	48.0

